Է․ ՏԱՐԻ 1909 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ՄԱՐԵՐԻ 4382 — Հ․ Տ․ 28 ՄԱՅԻՍ 1890 — Ն․ Տ․ 9 ՅՈՒՆԻՍ 1890 — ՀԻՃՐ․ 22 ՇԵՎՎԱԼ 1307 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ․

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليهده غلطهده نورادونكيان خانده آرهوهلك
غزتهسى ادارهسنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ․

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ․ Պոլսոյ համար	Տարեկան	160
»	Վեցամսեայ	80
»	Եռամսեայ	40
Գաւառաց	Տարեկան	200
»	Վեցամսեայ	100
Օտար երկիրներ տարեկան ֆրանք		56
»	Վեցամսեայ	28

[illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ․ ՊՈԼԻՍ, 28 ՄԱՅԻՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԴԻՊՔԵՐ ԵՒ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Փեթերսպուրկի և Պուքրէշի կառավարութեանց միջեւ ծանուցագրեր կը փոխանակուին Ռումանիոյ նորաշէն ամրութեանց խնդրոյն վրայ։ Այս է օրուան կարեւորագոյն դէպքերէն մին։ Դիտած էինք անցեալները թէ Ռուսիա անտարբեր չի կրնար դիտել իր սահմանաց վրայ ռումանական ամրութեանց շինութիւնը։ Սոյն զինուորական շինութեանց համար Ռումանիոյ Երեսփ․ Ժողովոյն մէջ կառավարութեան վարկ խնդրելուն առթիւ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ, յորում շատ մը երեսփոխանք՝ պաշտպանելով կառավարութեան ընթացքը՝ յայտարարեցին թէ քաղաքական նըկատմունք հարկ՝ անհրաժեշտ կ'ընեն զՌումանիա զօրաւոր պաշտպանութեան վիճակի մէջ դնել, մանաւանդ ռուսական սահմանաց վրայ։ Այս յայտարարութիւններէն չարժեալ, Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ․ Կիրս բացատրութիւն խնդրեց ռուման կառավարութենէն, որ փութաց հաւաստել Չարին կառավարութեան թէ մանաւորապէս ո՛չ մէկ Տէրութեան ընթացքէն չարժեալ Ռումանիա կը շինէ այս ամրութիւններ, զի ամեն դրացեաց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ շարունակելու փափաքող է։ Պ․ Կիրս չպատասխանեց այս անորոշ պատասխանին, «և կ'երեւի թէ չպիտի պատասխանէ՝ մինչեւ որ Ռուսիա աւարտէ իր զինուորական վերակազմութեան ընդարձակ ձեռնարկութիւնը», կ'ըսէ Թայմզ։ — Բայց երբ այդ վերակազմութիւնն ի գլուխ հանէ Ռուսիա, հաւանական չէ՞ միթէ որ Պ․ Կիրսի դիւանագիտութեան պէտք չմնայ այլ եւս։ Խնդիրը փակուած չէ, և օրին մէկն եւրոպեան խաղաղութիւնը խռովելու չարժառիթներէն կամ պատրուակներէն մին կրնայ դառնալ։

—Ռուման կառավարութիւնը նըպաստաւոր պատասխան տուաւ սերպ կառավարութեան, որ կ'առաջարկէր Ռումանիոյ և Սերպիոյ երկաթուղեաց գծերն իրարու կցել Դանուբի վրայէն, ի Ռատոյնեաց։ Այս մասին պայմանագիր մը պիտի ստորագրուի ի մօտոյ։ Այս միացումն ամենէն առաջ պիտի օգտէ ռուսական Կալարին շոգենաւային ընկերութիւնը։

—Սերպ կառավարութիւնը պիտի մասնակցի ի Լոնտոն տեղի ունենալիք միջազգային հանքային ցուցահանդէսին։

—Սերպիոյ Թափուր Թեմերուն եպիսկոպոսաց անուանման խնդրոյն վըրայ ծանր վէճ կայ սերպ կառավարութեան և Մետրապոլիտ Միխայէլ արքեպիսկոպոսի միջեւ։ Կառավարութիւնը կը սպառնայ պաշտօնանկ ընել զՄետրապոլիտն, որ անգամ մը Միլան Թագաւորին հրամանաւ պաշտօնանկ եղած և աքսորուած լինելով, կ'երեւի թէ շատ չի վախնար այժմու խնամակալներէն։

—Ռուման կառավարութիւնը ձեռնարկած է իր 6% տոկոսաբեր պարտքն 4%ի փոխելու, բայց գերման արժէթղթերք ոմանք կը հակառակին, և կ'ըսուի թէ նախարարապետ Քաթարճի անոնց իրաւունքները պիտի պաշտպանէ՝ բողոքագիր ղրկելով Պուքրէշի դահլճին։ Բայց ռուման կառավարութիւնն այս ընդդիմութեան և այս դիւանագիտական միջամտութեան առջեւ չի կասիր, և վստահ իր գանձային վիճակին վրայ՝ ի գլուխ պիտի հանէ մտադրեալ փոփոխութիւնը։

—Պուրկաս-Եամպոլիի երկաթուղւոյն շինութիւնն յաջողապէս ի գլուխ հանելէ ետքը, պուլկար կառավարութեան գլխաւոր գործն է այժմ Պուրկասի նաւահանգիստը շինել տալ, Սեւ ծովու ընդարձակագոյն և լաւագոյն նաւահանգիստներէն մին ընծայելով զայն, և յայտնի է թէ «ընդարձակագոյն և լաւագոյն նաւահանգիստք» չեն վխտար «Հիւրամերժ» Սեւ ծովուն մէջ։ Ընդ տնօրէնութեամբ անգլիացի համբաւաւոր ճարտարագէտ Սըր Չարլզ Հաթլիի, 800 մէթր երկայնութեամբ թումբ մը պիտի շինուի, Սեւ ծովու կատաղութեան դէմ պաշտպանելու համար նաւահանգիստն, որ երկայնութեամբ լայն ծովափ մ'ալ պիտի շինուի, ուր պիտի յանգի նորաշէն երկաթեայ գծին ծայրը։ Ծովեզրին վրայ կարգ մ'ալ մթերանոցք պիտի շինուին, և այս ամեն շինութեանց համար երբ ութ միլիոն ֆր․ ծախք ենթադրուած է։

—Պուլկար կառավարութիւնը մըտադրած էր ընդարձակ ռազմափորձեր կատարել տալ Սլիֆնիցայի պատմական դաշտերուն մէջ։ Տասն և վեց վաշտ հետեւակ, ութ վաշտ հրետաւոր (Թնդանօթաձիգ) և շատ մը հե[illegible] պիտի մասնակցէին այս ռազմափորձերու։ Բայց սերպ կառավարութիւնը դող ելաւ, լսելով թէ այսչափ մեծաքանակ զօրք կը համախմբին Փիրօթի սահմանակից սերպ քաղաքէն հազիւ մէկ աւուր ճամբայ հեռի։ Պուլկարիա ետ կեցաւ այս մտադրութենէն։ Սերպ կառավարութիւնն աւելի յառաջ անցաւ, և բացատրութիւն պահանջեց Վիտինի պահապան զօրաց ժամանակի ռազմափորձերուն վրայ։ Սոֆիայի կառավարութիւնը պատասխանեց թէ Պուլկարիոյ ամեն կողմերը պահապան զօրքերն այնպիսի փորձեր պարբերաբար կը կատարեն, և եթէ Վիտինի զօրքը բերդէն դուրս դաշտին մէջ բանակած է, պատճառն այն է որ ամառը պուլկար զօրքը քաղաքէն դուրս բնակեցնել սովորութիւն է։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ԵՒ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Օտեսայի զինուորական շրջանակին հրամանատար Զօր․ Ռօօփ Փեթերսպուրկ կանչուեցաւ՝ ի խորհրդակցութիւն այն ընդարձակ ռազմափորձերուն վրայ որք այս ամառ պիտի կատարուին ի Հարաւային Ռուսիա։ Առաջին անգամ լինելով, պահեստի զօրքն եւս այս փորձերուն պիտի մասնակցի։ Տեսակին մէջ ընդարձակագոյն զօրահանութեան փորձ մը պիտի լինին այս զինուորական շարժմունք և մարզանք։

—Իտալիոյ դահաժառանգին Փեթերսպուրկ այցելութիւնը կանխաւ որոշեալ չէր։ Երիտասարդ իշխանն անպաշտօն կերպիւ կը ճամբորդէր, և նախնական դիտաւորութիւնն էր Կովկասիոյ ճամբով մինչեւ Կեդր․ Ասիա երթալով շրջանալ։ Բայց Ռուսիոյ հողին վրայ ոտք կոխելուն պէս իշխանն ուղղակի Չարէն հրաւէր ընդունեց Փեթերսպուրկ այցելու, և այնքան պատուով ընդունուեցաւ ռուս իշխանութեանց կողմէ, որ չկրցաւ հրաւէրը մերժել։ Այս դիպուածական այցելութեան վրայ քաղաքական մեկնութիւնք կը տրուին այժմ, երբ թէ՛ Պիզմարք իշխանի հրաժարումէն ի վեր Երրեակ Նիզակակցութիւնն արդէն քայքայուած նկատելով՝ Ռուսիա և Իտալիա իրարու կը մօտենան, և Ֆրանսայի հետ մէկտեղ նոր նիզակակցութիւն մը պիտի ձեւացնեն, և մինչեւ իսկ՝ ի պատրաստութիւն այս քաղաքական կարգադրութեան՝ Իտալիոյ դահաժառանգը Ռուսիոյ կայսեր դստեր հետ նշանելու խօսք կայ։ Վերջապէս, Պ․ Կիրսի հրաժարման նորագոյն լուրն եւս քաղաքական փոփոխութեան խորհրդին կը վերագրուի։ Այս ենթադրութիւններն հրապարակող լրագիրք կը մոռնան սակայն թէ այս պահուս Նափոլիի իշխանը կը վայելէ ո՛չ թէ Չարին այլ Գերմանիոյ կայսեր հիւրընկալութիւնն, և ո՛չ թէ առանձինն, այլ իւր մօր հետ։ Չէր արժեր՝ կարծենք՝ երիտասարդ և անպատասխանատու իշխանի մը զբօսական պտոյտին վրայ սպանիական այնքան հոյակապ դղեակներ կառուցանել։

—Անցեալ շաբաթ օր ի Փեթերսպուրկ կայսեր, իւր գերդաստանին և [illegible] տեղի ունեցաւ Փօլեառնայա Զվեզդա (Բեւեռական Աստղ) անուն կայսերական նոր և հոյակապ զբօսանաւուն և ուրիշ նորաշէն թնդանօթակիրի մը ի Նեւա գետ իջուցման արարողութիւնը։

—Չինաց կառավարութիւնը բանակցութիւններ բացաւ Փեքինի ռուս դեսպանին հետ, ռուս պաշտօնակալներ ղրկելու համար ի Չին, փոխանակ գերման պաշտօնակալներու, որոց պայմանաժամը կ'աւարտի այս տարի։ Այս ռուս պաշտօնակալք, իրենց գերման նախորդներուն պէս, չինական բանակին հրահանգիչ և կրթիչ պիտի լինին և Թիէն-Չինի զինուորական վարժարանին դասատու։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Գրաւադրութիւնը շատ ընդհանրացած է Ֆրանսայի մէջ, գլխաւորապէս ձիարշաւներու առթիւ․ որովհետեւ ձիարշաւի պահուն գրաւ դնել ի վաղուց անտի կայ․ բայց Ֆրանսայի մէջ այս խաղամոլութիւն շատ ծաւալած և ճիւղաւորուած է, և մանաւանդ մեծ փորձութիւն եղած է աղքատ դասուց համար, որք իրենց փոքրիկ խնայութիւնները կը յանձնեն գրաւադրութեան գործակալներուն, դիւրին և ապահով շահ մ'ընելու յուսով։ Ներքին գործոց նախարար Պ․ Քոնսթան այս շահամոլութեան առաջքն առնելու համար կանոնագիր մը հրատարակեց, որով կը թոյլատրէ միայն ձիարշաւի ասպարէզին վրայ կատարուած գրաւադրութիւն, և գինետուներու մէջ և ուրիշ հանրային վայրեր հաստատուած մասնաճիւղերն և փոքր դրամներով աղքատ դասուց մասնակցութիւնը կ'արգիլէ նոյն պատիժներով զորս օրէնքը կը սահմանէ խաղամոլաց դէմ։ Ձիարշաւի առթիւ կատարուած գրաւներուն հասոյթէն կարեւոր մաս մը աղքատախնամ հաստատութեանց յատկացած է։

—Երեսփ․ Ժողովոյ ելեւմտից յանձնաժողովն երկուքի դէմ 19 քուէով ընդունեց նոր փոխառութեան ծրագիրն, որուն համեմատ 700 միլիոն ֆր․ի արժողութեամբ վեցամեայ գանձատանց միայն արժեթղթերը պիտի վերածուին, որք ուրոյն փոխառութեան ձեւով ի հրապարակ պիտի հանուին։

—Փարիզեան լրագիրք կը պատմեն թէ «Յարութիւն Ղարիպեան անուն 18ամեայ երիտասարդ Պարսիկ մը(*), որ կը ծառայէ իւր հայրենակիցներէն գոհարավաճառ Պ․ Ներսիսեանի վաճառատան մէջ, ի Փարիզ, Բառլ փողոց», մայիս 30ին Քոնթուառ տ'էսքոնթի դրամատունը կը ղրկուի 4.700 ֆր․ի գումար մը գանձելու։ Ղարիպեան կը գանձէ, բայց ի վերադարձին անդիտական պարագայութեամբ մարդ մը, ճարտար պատրուակաւ մը, այս գումարը պարունակող պայուսակը կը կորզէ Հայազգւոյն ձեռքէն։ Սա բողոք կը բառնայ ոստիկանութեան, որ գողը փնտռելու վըրայ է։

—Թէաթրօֆօն։ Այս է անունն նոր և սքանչելի գործիքի մը, որ մայիս 28ին առաջին անգամ փորձուեցաւ ի Փարիզ, և [illegible] դժուարութիւնք որոնց կը լուծէ հեռաւոր տեղերէ։ Մարդ աչքը փակելով, ինքզինք նուագածուաց և երգեցողաց մէջ կը կարծէ։ Երաժշտական հաստատութիւնք թատրոնաձայն թելեր կը հաստատեն գլխաւոր պանդոկներու և ճաշարաններու հետ, ուր յաճախորդք իրենց սեղանին առջեւ կամ անկողնոյն մէջ, ընտիր երաժշտութիւն լսելու հաճոյքն եւս պիտի վայելեն։ Մասնաւոր անձինք եւս կարող են բաժանորդ գրուիլ, ինչպէս հեռաձայնի գործոյ։ Նոյն գործիք աւելի կանոնաւորուելով, պարզ թատերգութեանց եւս արձագանգը ճշդիւ հաղորդելու պիտի ծառայէ յաջողապէս։

—Ելմտական յանձնաժողովոյ տեղեկաբերը, Ծերակոյտին մէջ արտաքին գործոց պաշտօնատան ինչ ինչ ծախուց վրայ բացատրութիւններ տալու հրաւիրուելով, գովեց Ֆրանսայի կրօնաւորաց, մանաւանդ Ֆրէռներուն, Լազարեաններուն, Ճիզուիթներուն և մայրապետներուն մատուցած ծառայութիւններն ի յառաջացումն ֆրանսական ազդեցութեան։ Ցոյց տուաւ թէ այս կրօնաւոր միաբանութիւնք աւելի ազդուապէս կը ծառայեն ֆրանսական ազդեցութեան քան հասարակ աշխարհիկ կղերն։ — «Ուրեմն, այս ֆըրանսասէր, այս օգտակար եկեղեցականներն ինչո՞ւ կ'արտաքսէք Ֆրանսայէն, ինչո՞ւ օրինական արգելքներ կը դնէք նոր եկեղեցականաց պատրաստութեան ի Ֆրանսա,» կը հարցունեն՝ իրաւամբ՝ միապետական-կաթոլիկ լրագիրք։

—Պ․ Ռիպօ անցեալ երկուշաբթի նախագահեց ֆրանսական լեզուն արեւելեան երկրաց մէջ ծաւալելու նպատակաւ կազմեալ «Ֆրանսական Դաշնակցութեան» տարեկան հացկերոյթին, որուն ներկայ էին արդի և նախկին բազմաթիւ նախարարք և ականաւոր անձինք ամեն դասէ։ Իւր բանախօսութեամբ, գովեց այս ընկերակցութիւնն, որ քսան հազար կամաւորաց բանակ մը կը նշանակէ ի զարգացումն ֆրանսական ազդեցութեան Արեւելքի, տարածմամբ ֆրանսերէն լեզուի․ որովհետեւ այս ընկերակցութիւն անհատական նախաձեռնութենէ բխած է, ինչպէս օրինակը շատ կայ Անգլիոյ մէջ, և անհատական ճգամբք կը շարունակուի։ Ազգային լեզուն հզօր պահապանն է ազգութեան, ըսաւ Պ․ Ռիպօ, պատմելով թէ ո՛րչափ զգածուած էր յԱմերիկա Միսիսիպիի հովտին մէջ ուրեք ուրեք՝ անգլիախօս ժողովրդեան ովկէանին մէջ տեղ՝ ֆրանսախօս բնակչաց կղզեակներ գտնելով, և մանաւանդ ի Քանատա այցելով ամբողջ գիւղեր, որք ֆրանսական լեզուին հետ ֆրանսական զգացումները պահած են ցարդ։ Ընկերակցութեան ճգունք կը միտին Ֆրանսայի աւանդական ազդեցութիւնը պահպանելու և զօրացնելու այնպիսի երկրաց մէջ ուր Յունաստանէն և Հռոմէական կայսրութենէն ի վեր ֆրանսական անունն այնքան [illegible]ութեան, ֆրանսերէնն եւս քան զեւս պիտի տարածուի յԵգիպտոս, ի Սուրիա և ի Թունուզ մանաւանդ, ուր Ֆրանսայի գերակշռութիւնն ամրապէս հաստատուած է, ըսաւ Պ․ Ռիպօ։ Իտալիա, որոյ ելմտացոյցը շատ փոքր է բաղդատմամբ Ֆրանսայի ելմտացոյցին, Ֆրանսայէն աւելի զոհողութիւններ կ'ընէ իւր լեզուն այս արեւելեան երկրաց մէջ ծաւալելու համար։ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցէն այս նպատակաւ 1,200,000 ֆր․ կը տրուի, մինչ Ֆրանսայի կառավարութիւնը կէս միլիոն ֆր․էն աւելի չի տար նոյն նպատակաւ, և այս գումարն իսկ զեղչել կ'ուզէ ելեւմտից յանձնաժողովը։

—Փարիզի քաղաքային խորհրդոյ նոր ատենապետը, Պ․ Էմիլ Ռիշառ, որ 41 քուէով ընտրեցաւ, (մինչ չափաւոր հանրապետական Պ․ Լամուրէօ 31 քուէ միայն ստացաւ,) Փարիզ քաղաքին ինքնավարութիւն տալու դատին պաշտպաններէն է, որուն համեմատ բովանդակ Փարիզ մէկ քաղաքապետ պէտք է ունենայ, մինչ հիմա 20 թաղապետք կան Փարիզի 20 թաղային շրջանակաց համեմատ։ Այս դըրութեան կը հակառակին բոլոր չափաւոր տարրք, չուզելով որ Փարիզի ծայրայեղ տարրք Պետութեան մէջ Պետութիւն մը կազմեն՝ արտասովոր իշխանութիւն մը կեդրոնացնելով Փարիզի ծայրայեղ տարրաց մեծամասնութենէն ընտրուած պաշտօնէի մը ձեռաց մէջ։

—Ֆրանսական լրագիրք գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն թէ ֆրանսական ազդեցութեան ներքեւ Թունուզի Պէյն հրամանագիր մը ստորագրած է, որով գերութիւնը կը ջնջուի այն Պէյութեան մէջ։ Գերի գնող, վաճառող կամ պահող Թունուզցիք երեք ամսէն մինչեւ երեք տարւոյ բանտարկութեան դատապարտելի են։ Գերիներ ունեցող ամեն Թունուզցի անմիջապէս իւր գերեաց պիտի տայ վաւերացեալ թուղթ մը ազատագրութեան։ Բայց տեղական բարքերն այս երկրաց մէջ այնպէս են որ կարգ մ'ընտանեաց մէջ գերիք և գերուհիք իբրեւ ընտանեաց անդամներ կը մնան։

—Պ․ Ալպէր Վոլֆ, Ֆիկարոյի մէջ ցոյց տալով թէ այժմ ո՛րչափ բարձր գներով կը վաճառուին աճուրդի դրուած պատկերներ երեւելի պատկերահանից, զարմանալի երեւոյթ մը կը համարի որ Փանամայի ընկերութեան, Մետաղաց ընկերութեան և Քոնթուառ տ'էսքոնթի դրամատան ահագնագործ խորտակումներէն քիչ ետք, և հազիւ մէկ ամսոյ միջոցին, աւելի քան երկու միլիոն ֆր․ կը վճարուի Փարիզի մէջ՝ մի միայն պատկերներ գնելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

Կ'ըսուի թէ կոմս Հէրպէրթ Պիզմարք ի Լոնտոն նշանուեր է ազնուական գերդաստանէ յոյժ գեղանի աղջկան մը հետ, Լէտի Էտիթ Ուօրտ, դուստր Տըտլի կոմսուհւոյն։ Օրիորդն այս օրերս Վեհ․ Թագուհւոյն ներկայացուելու պատիւն ունե[illegible]թեան առթիւ։ Այս պատուոյն արժանացած օրիորդի մը առջեւ ամենաբարձր դահլիճք կը բացուին անգլիական ընկերութեան մէջ։ Օրիորդին մայրն եւս ժամանակիւ ամենէն գեղանի Անգլուհիներէն մին է։ Բայց իւր երիտասարդ եղբայր, թէեւ մեծահարուստ, խաղամոլութեան դատի մը մէջ անպատիւ դեր մ'ունեցաւ վերջերս։

—Օր․ Դորոթէա Թէնանթ, Պ․ Սթէնլիի խօսեցեալն, 32 տարեկան, թխորակ, երկայնահասակ, բարեկազմ աղջիկ մ'է, որ՝ ճարտար պատկերահան եւ մտացի գրող՝ քաղաքական և գեղարուեստական ակմբոց մէջ հանրածանօթ հանդիսացած է։ Պ․ Կլատսթոնի սքանչացողներէն է, թէեւ համամիտ չէ իռլանտական ինքնօրինութեան, ինչպէս չէ Պ․ Սթէնլի եւս։ Ուրիշ ամեն խնդրոյ մէջ արմատական, Օր․ Թէնանթ ջերմ կուսակից է գործաւորական դատին, և յաճախ կ'այցէ Լոնտոնի աղքատաբնակ ամենէն խղճալի թաղերն, որոցմէ կ'առնու իւր պատկերահանի ներշնչմանց ո՛չ նուազ շահեկան, ո՛չ նուազ հետաքրքրաշարժ մասերը։

—Պրուսէլի անգլիացի գաղթականք ի մօտոյ 75րդ տարեդարձը պիտի կատարեն այն․․․ պարահանդիսին որոյ միջո-

---

(*)․ «Պարսկաստանցի կամ պարսկահպատակ Հայ» ըսել կ'ուզէ։

—)(12)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳԴԱՎ ՖԷՕՅԷ

ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՊԱՏԻՒ

Ճշմարտութիւնն ըսելու համար, գեղանի օրիորդին մայլ և խորախորհուրդ հրապոյրին Բիէռոնի ներշնչած երազն՝ անմիջապէս ամուսնութեան կերպարանք պիտի առնուր աներկբայ։ Մարքիզն անպարկեշտ մարդ մը չէր։ Իրաւ է որ շատ ապրած էր աշխարհի և ակմբոց մէջ, ուր սիրոյ ոճիրները շատ խստութեամբ չեն դատուիր։ Մնաց որ, կիրքը տարօրինակ իրաւախոհութիւններ ունի, և այն պարագայից մէջ ուր կինը դեր մը ունի, կատարելապէս պարկեշտ մարդ չիկայ։ Գուշակելով թէ շատ դժուարաւ պիտի կըրնար իր հօրաքրոջն ընդունիլ տալ զգացում մը որ տակնուվրայ կ'ընէր անոր բոլոր յատակագիծերն, իր անհամբեր հոգւոյն մէջ պահ մը յուզեցան հրապուրանքի խորհուրդներ։ Բայց իր պարկեշտութիւնն յաղթական ելաւ այս պայքարին մէջ։ Սէրը մնաց նոյնչափ եռանդուն և աւելի սուրբ։ Պէտըռիսի օրինակելի ընթացքն, այն տաժանելի և փափուկ կացութեան մէջ որուն ենթարկած էր զինքը դժբաղդութիւնը, վերջ ի վերջոյ յուզած էր Բիէռոնի սիրտը։ Այդ մանկամարդ աղջիկը, դժբաղդութեան մէջ տառապած և կերպիւ իւիք մաքրացեալ, լուրջ, գեղանի և սուրբ, ճիշդ այն դէմքն էր զոր կ'երազէր տեսնել իր ընտանեկան յարկին մէջ, անոր պատիւն և հրապոյրն ըլլալու համար։

Իր երկարատեւ բնակութիւնն ի Ժըրնէ, այս վերջին ժամանակներն, աւելի եւս մօտեցնելով զինքն օրիորդ տը Սառտոնի ամենօրեայ յարաբերութեամբք, օր ըստ օրէ սաստկացուցած էր իր կիրքը մինչեւ այն աստիճան որ կրնար ըմբոստանալ բանականութեան կամ գէթ շահու ամենէն զօրաւոր փաստերուն։

Բիէռոնի շահը, իր ամուսնութեան խնդրոյն մէջ, իր հօրաքրոջը փափաքներուն եւ ներշնչմանց հնազանդիլ էր այնչափ բացորոշ կերպիւ, որ իր կողմէ ճշմարիտ յիմարութիւն մըն էր զայն անտես առնուլը։ Ուստի եւ անտես չէր առնուր, եւ այս էր որ թատերական հանգամանք մը կուտար այն պայքարին զոր իր մէջը կը մղէր այնքան երկար ատենէ ի վեր ընդմէջ բանականութեան եւ կրքին։ Բանականութիւնը կ'ըսէր իրեն և բարձրաձայն կը կրկնէր թէ իր զգացմանց տեղի տալով եւ սիրային ամուսնութիւն մը կնքելով, հօրաքրոջը շնորհքներուն եւ առատաձեռնութեանցն հետ՝ անոր մեծահարուստ ժառանգութեան յոյսը կորսընցնելու վտանգին կ'ենթարկուէր շատ հաւանօրէն։ Այդ պարագային, նիւթական անձուկ կացութեան մը մէջ կ'ըլլար, որ զինքը պիտի դատապարտէր տաժանելի զոհողութեանց։ Ո՛չ տղայ էր, ո՛չ խենդ։ Գիտէր թէ կեանքը ի՛նչ կ'արժէ։ Բարիզեան բարձր կենցաղին վայելչութիւնները, ձիերը, թատրոնները, պերճանքը կը սիրէր։ Գուցէ հարկ պիտի ըլլար այս ամենուն մեծ մասէն հրաժարիլ, և, ինչ որ իրեն համար աւելի դժնեայ կրնար ըլլալ, իր կինն ըլլալիք անձին վրայ նոյն զրկանքները հարկադրել։ Պէտք եղածին չափ կը սիրէ՞ր զայն, և իր կինն իսկ պէտք եղածին պէս պիտի սիրէ՞ր զինքն, որպէս զի իրենց փոխադարձ խանդաղատանքը փոխարինէր ինչ որ իրենց պիտի պակսէր ներկային մէջ և իրենց ձեռքէն պիտի խուսափէր յապագային։ — Ժամեր կային ուր կը հաւատար ատոր իր սրտին զեղմանը մէջ, ուրիշ ժամեր ալ կային ուր իր անձկացեալ ելմտացոյցին, զսպուած ճաշակներուն, անյոյս ապագային և տարաբաղդ կնոջը մտածումը կը կասեցնէր զինքն որոշման մը սեմին վրայ․․․

Տիկին տը Մոնդոռոնի հետ ունեցած խօսակցութենէն երեք օր յետոյ, յորում իր գաղտնիքը կիսովին յայտնած էր նմա թերեւս անուշադրութեամբ, թերեւս դիտմամբ, Բիէռոնի մարքիզը միջօրէէն յետոյ կը ներկայանար իր տ'Էմառէ դրացուհւոյն տունը։ Գտաւ զայն յարկաձածուկ ճեմլիկի մը տակ նստած, գիրք մը կարդալով, սրահին դրան առջեւ, մինչդեռ իր երկու խարտիշահեր զաւակներն աւազէ կարկանդակներ կը շինէին։

—Ա՜հ, տէր Աստուած, գոչեց դերկոմսուհին երբ Բիէռոն կ'ողջունէր զինքը, ի՞նչ կայ․․․ Գոյնդ նետեր է․․․ Դժբաղդութի՞ւն մը պատահեցաւ։

—Չէ՛, չէ՛, ըսաւ մարքիզը խնդալով։ Միայն թէ շատ դժուարին ձեռնարկի մը համար եկած եմ ձեզի։ Կրնա՞նք քիչ մը խօսիլ զոց տեղ մը։

Մանկամարդ կինը երիտասարդին նայեցաւ զարմացկոտ և հետաքրքիր աչուըներով, եւ, ոտք ելլելով,

—Ներս մտնենք, ըսաւ։

Բիէռոն անոր հետեւեցաւ սրահին մէջ։

—Կրնա՞մ պատուհանները գոցել, ըսաւ մարքիզը նոյն շեշտով։

—Անշուշտ։

Երիտասարդը գոցեց պատուհաններն, և անոր մօտ նստելով,

—Երբ անցեալ օր, մեր մակոյկով շըրջագայութեան ատեն, կ'ըսէի թէ լաւագոյն կը համարիմ ձեր ձեռքովը կին մը առնուլ, չուզեցիք այդ պատասխանատըւութեան տակ մտնել․․․ բայց, միեւնոյն ատեն, ինծի այնպէս եկաւ թէ ձեր լեզուին ծայրն անուն մը կար․․․

—Կարելի է։

—Չէ՞ք ըսեր այդ անունը։

—Բնաւ։

—Նո՞յն իսկ եթէ ձեզմէ խնդրեմ որ ձեռքս առաջարկէք ձեր Պէտըռիսի բարեկամուհւոյն։

Դերկոմսուհին շեշտակի նայեցաւ անոր աչուըներուն մէջ։

—Իրա՞ւ, մրմնջեց։

—Կը հասկնաք անշուշտ թէ կատակ չեմ ըներ այս տեսակ նիւթի մէջ։

Մանկամարդ կնոջ շնորհալի դէմքը յանկարծ պայծառացաւ տեսակ մը թափանցկութեամբ։ Ուրախութեան փոքրիկ աղաղակ մը արձակեց, աշխուժիւ ոտք ելաւ, և Բիէռոնի ձեռքը բռնելով․

—Ա՜հ, ըսաւ, դուք ազնուական մըն էք։

—Ուրեմն, տիկին, յանձն կ'առնո՞ւք կատարել այս ձեռնարկը։

—Կը հարցնէ՞ք, ըսաւ մանկամարդ կինը՝ ոգեւորութեամբ նստելով իր թիկնաթոռին մէջ։

—Բայց դուք որ քիչ մը իր խորհրդակիցն էք, կրնա՞ք գուշակել թէ ի՞նչպէս պիտի ընդունուի այս ձեռնարկը։

—Նախ պարտիմ ըսել թէ բնաւ չեմ գիտեր իր սրտին գաղտնիքները, եթէ ունի․․․ Բայց վերջապէս, շատ պիտի զարմանամ եթէ ձեր խնդիրքը չընդունուի։

—Գիտէք որ, ըսաւ Բիէռ վեհերոտութեամբ, ես հարուստ չեմ։

—Իրեն համար հարուստ էք․․․ ինքն աղքատ աղջիկ մըն է․․․ մնաց որ․․․

Խօսքն ընդհատեց եւ շարունակեց․

—Հօրաքրոջնիդ, ա՛ն ինչ կ'ըսէ։

—Բան մը ըսած չունի․․․ որովհետեւ բան մը չգիտեր։

Տիկին տ'Էմառէ ընդոստ ոտք ելաւ։

—Բայց, սիրելի պարոն, շատ ծանր բան է այդ․․․ կրնայ սոսկալի խոչընդոտ մը երեւան գալ։

—Կրնայ մեզի բաւական նեղութիւն պատճառել, բայց ոչ արգելք․․․ հաւատացէք թէ երբ այս տեսակ ձեռնարկ մը կ'ընեմ, հաստատապէս որոշած եմ ի գլուխ հանել։

—Սիրելի պարոն, ըսաւ մանկամարդ կինը, հասկցեր էք թէ Պէտըռիսի հետ ձեր ամուսնութիւնն իմ երազս էր․․․ բայց ես այնչափ ձեր բարեկամուհին եմ որ կը հարցնեմ թէ լաւ մտածա՞ծ էք ձեր որոշման բոլոր կարելի հետեւանքներուն վրայ։

—Սիրելի տիկին, ամէն բան մտածած եմ․․․ Յայտնի է որ հօրաքոյրս, որ, ինչպէս գիտէք, տարբեր նպատակներ ունէր ինծի համար, նախ շատ պիտի զայրանայ իմ ընտրութենէս։ Սակայն կը կարծեմ թէ ինծի համար քիչ մը սէր ունի և վստահ եմ որ շատ ալ սէր ունի մեր ընտանեկան անուան համար, որուն միակ ներկայացուցիչն եմ․․․ Ուստի չեմ յուսահատիր, և կը յուսամ որ կրնամ զինքն համոզել հաւանելու օրիորդ տը Սառտոնի հետ ամուսնութեանս․․․ Բայց վերջապէս, կրնայ ալ ըլլալ որ ներկային եւ գուցէ ապագային մէջ իսկ իր բարութիւններէն զրկուելու ծանր վտանգին ենթարկուիմ․․․ Սուտ խօսած կ'ըլլամ եթէ ըսեմ թէ գոհ եւ ուրախ սրտով պիտի հրաժարիմ այդ կողմէն ունեցած յոյսերէս․ բայց ինծի համար եւս աւելի ծանր է հրաժարիլ այն երջանկութենէն՝ զոր բարեկամուհւոյդ հետ ամուսնութիւնս կը խոստանայ ինծի․․․ Իմ ուզած միակ բանս այն է որ օրիորդ տը Սառտոն ալ մասնակից ըլլայ իմ զգացմանցս, եւ եթէ հաճի ձեռքս ընդունիլ, մտքէն չ'անցունէ բնաւ մեծ հարստութիւն մը որ գուցէ մեր ձեռքէն ճողոպրի․․․ Վստահ կրնա՞մ ըլլալ թէ այս մասին ո եւ է պատրանք չպիտի թողուք իրեն։

(Շարունակելի)

ցին հռչակաւոր Վէլլինկթընի Դքսին լուր բերուեցաւ թէ Պոնափարթ Պրուսէլի կը մօտենայ։ Կը յիշուի թէ Ուէլլինկթըն, առանց ինքզինք կորսնցնելու, դուրս ելաւ անմիջապէս, փոթորկալից օդով մը. բանակին գլուխն անցաւ, և հետեւեալ օրն ի Վաթէրլօ վճռական հարուածը տուաւ Նափոլէոն։ Անգլիացի գաղթականաց հացկերոյթն ու պարահանդէսը տեղի պիտի ունենան նոյն այն սրահին մէջ, որ հիմա գարեջրատան մը արմտեաց մթերանոցն է։

—Պիզմարք իշխան Համպուրկ գնաց, և խանդավառ ընդունելութիւն գտաւ ժողովրդէն։ Շատ տարիներէ ի վեր Համպուրկ չէր գացած։ Հիւր եղաւ Համպուրկցի երեւելի վաճառականի մը, որ տեղւոյն Ծերակոյտին անդամ է։

—Լոնտոնի Գերմանք մեծամեծ պատրաստութիւններ կը կատարեն՝ արժանաւոր ընդունելութիւն մ'ընելու Պիզմարք իշխանին։

—Ի Չինաստան, Չենկ մարքիզին մահուան հետեւեալ օրը, Փեքինի Պաշտօնական Օրէնքը Չինաց կայսեր մէկ հրամանագիրն հրատարակեց, որով Ն. Վեհափառութիւն կը ծանուցանէ թէ հանգուցելոյն կը ներէ իր կենաց մէջ գործած «բոլոր ոճիրներն և յանցանքները»։ Չենկ մարքիզը Չինաստանի մեծագոյն դիւանագէտներէն և դեսպաններէն մին էր, և միանգամայն քաջ գրագէտ, որ գիտէր Փրանսերէն և անգլիերէն։ Ի Փարիզ, ի Լոնտոն և ի Պերլին պաշտօն վարած էր։

—Վիլհէլմ կայսր ի մօտոյ Զուիցերիա պիտի երթայ։

—Պ. Քրիսփի օրինագիծ մը կը պատրաստէ, որով Ումպերթօ թագաւորին կուտայ «կայսր Երիթրէի (Հապէշստանի) և Արեւելեան Ափրիկէի» տիտղոսն, ինչպէս Վիքթօրիա թագուհին կը կրէ «կայսրուհի Հնդկաստանի» տիտղոսը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՀ

ԱՂԱ ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ

Այս առաւօտ, մեծաւ տխրութեամբ Բարիզէն ստացանք հետեւեալ նամակը, որ կը գուժէ ազգային մեծանուն բարերար Աղա Մկրտիչ Սանասարեանի անակնկալ և դառնաղէտ մահը.

ԲԱՐԻԶ, 2 յունիս 1890

«Ազգին մեծագոյն բարերար ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ հանգեաւ ի Տէր «աստ ի Բարիզ 31/19 մայիս երեկոյեան «ժամ վեցին ի հասակի եօթանասուն «երկու ամաց։

«Անմահ բարերարին մարմինը պիտի «փոխադրուի ի Տփխիս։

ՏԷՎԿԱՆՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ազգային Սահմանադրութեան 30րդ տարեդարձը հանդիսաւոր կերպով տօնուեցաւ երէկ Ազգային Հիւանդանոցի մէջ։ Առաւօտուն կանուխ յոգնախուռն բազմութիւն մը կը դիմէր հանդիսավայրը։ Շոգեկառաց վակոններն անբաւական էին պարունակելու այդ բազմութիւնն որոյ թիւն առանց չափազանցելու կրնար 10,000ի համնիլ։ Ամէնուն նպատակն էր հանդիսատես և մասնակից ըլլալ ազգային մեծ տօնի մը որ այդ դարմանաբոյր դալարաւէտ մարգերուն վրայ և պարտէզներուն մէջ կ'առնուր և կ'զգենուր վեհաշուք երեւոյթ մը։

Ըստ կանխագոյն ծանուցման, Գեր. Գարեգին եպիսկ. Սրուանձտեանց պատարագ մատոյց Ս. Փրկչի մատրան մէջ որ լցուած էր գաւառացւոց եւ պանդուխտներու բազմութիւն։ Ժամ երեքին աւարտելով պատարագը, Գեր. Սրուանձտեանց Հիւանդանոցի պարտէզն երթալով, կարճ այլ ազդու քարոզ մը խօսեցաւ և սրտաբուղխ մաղթանքներ ըրաւ վասն կենաց Օգոստափառ Սուլթանին և Նորա լուսամիտ Նախարարաց։ Ժողովուրդն սրտին դոստ կեցցէներով և ծափերով ընդունեց զայն։ Սրուանձտեանց Սրբազան յիշատակեց Հիւանդանոցին հիմնադրաց և բարերարաց անունները։ Ազգին բարգաւաճման համար աղօթքներ ուղղեց առ Բարձրեալն և ըսաւ թէ «այդ ծափերը կը շարժեն այդ թեւեր, այլ բան չէ այդ, պէտք է զի հոգիներ զայնս յուզեն»։

Ժամը չորսին Հիւանդանոցի դիմացի պարտէզին մէջ ճաշակաւոր պատրաստուած սեղանի մը հրաւիրուեցան հանդիսականք։ Ընդ. նախագահութեամբ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր։ Եկեղեցականաց դասին մէջ կը նշմարուէին Խրիմեան Հայրիկ, Սեֆէրեան Սիմէոն Արքեպիսկոպոս, Սրուանձտեանց Գարեգին Եպիսկոպոս և մի քանի վարդապետք ու քահանայք։ Աշխարհականաց մէջ ներկայ էին շատ քիչ թուով ազգային պաշտօնական անձինք։ Մի և նոյնը տեղի ունեցած էր նաեւ 1889ի հանդէսին։ Սահմանադրութեան այս հանդէսն որ պարտէր իր մէջ պարփակել Ազգին ներկայացուցիչները, դարձած էր ընդհակառակը ժողովրդական սովորական տօն մը։

Առաջին բաժակն առաջարկեց Ս. Պատրիարք Հայրը Վեհ. Սուլթանին կենաց։ Ընդհանուր ծափերով պարպուեցաւ այդ բաժակ։ Ապա Սրուանձտեանց եպիսկոպոս բաժակ առաջարկեց ամենայն Հայոց Հայրապետին, հայ եկեղեցականութեան եւ Խորէն Պատրիարքին կենաց։ Օհան Վահան վարդապետ Տէր Յակոբեան՝ Հիւանդանոցի ջանադիր Հոգաբարձութեան և Մասնախմբի կենաց բաժակ առաջարկեց։ Խրիմեան Հայրիկի կենաց բաժակ առաջարկուելով, Ն. Սրբազնութիւն յոտին կանգնեցաւ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց. իւր խօսքերը կ'ընդմիջուէին անընդհատ ծափահարութեամբք։

Առաջին սեղանը տեւեց իրր մէկ ժամ, որուն յաջորդեց երկրորդ սեղանը. կոչնականաց թիւը խիստ հոծ էր, որ յայտնի ապացոյց մ'է Մասնախմբին տարած աշխատութեանց, և նոցա դիմումներուն պատասխանող ազգասէր և գթասէր ոգւոյն։

Հակառակ առաւօտեան անձրեւին, բազմութիւնն հետզհետէ կը շատնար, այնպէս որ ընդարձակ պարտէզը բոլորովին լցուած էր։ Որբանոցին սանուց ընկերակցութեամբ Պ. Թօնիի՝ կ'երգէին հին և նոր երգեր, կայսեր ուղղեալ նուագներ, այնքան աշխուժիւ և եռանդով որ շարունակ ծափահարութիւններ կը խլէին հասարակութենէն։

Ս. Պատրիարք Հայր մեկնելէ առաջ՝ մասնաւոր պատրաստուած տեղւոյ մը վրայ ելլելով՝ բացատրեց Սահմանադրութեան կարեւորութիւնը և այն հոգածութիւնը զոր պարտի կրել ամեն Հայու սիրտ՝ անվթար և անյողդողդ պահելու համար մեզ շնորհուած իրաւունքները։ Ըսաւ թէ պէտք է յաւէտ շնորհակալ և երախտապարտ ըլլալ Վեհափառ Սուլթան Համիտ կայսեր, որոյ արդարադատ տնօրինութեամբ կը վայելենք Իր Նախորդաց հաստատած և ընդունած ազգային սոյն հանդէսը։ Ն. Ամենապատուութիւն մաղթանքներ ընելէ յետոյ մեկնեցաւ հանդիսավայրէն ժամը 6ին։ Բանախօսութիւններ, ճառեր տեղի չ'ունեցան, ինչպէս որ նախապէս որոշուած էր։

Ժողովուրդը սակայն այս ամենուն մէջ, ցանկութիւն մը, փափաք մը ունէր, այն է այցելել, աչօք տեսնել հոյակապ շէնքերը որք կը բարձրանային, մ'որ աւարտած, մ'որ կիսաւարտ, Հիւանդանոցի ընդարձակ շրջափակին մէջ։ Նորութիւն մըն էր այս որ կ'սպասէր, քերելու այդ ցանկութիւնն էր որ այս տարի չափէն աւելի բազմութիւն մը համախմբած էր, սակայն յուսախաբութիւն մը ունեցան, վասն զի Հոգաբարձութիւնը կամ Մասնախումբը նկատելով որ Նորաշէն հաստատութեանց մէջ շրջելը կրնայ վնասել անոնց, այդ բան արգիլած էր։

Օրատօքուստ սա միայն նշմարուեցաւ թէ որպիսի տխուր հակապատկեր մը կը ներկայացնէին իրարու քով, հին Հիւանդանոցին նշխարները Նոր Հիւանդանոցին հաստատուն գեղեցկադիր մասանց հետ. ամէն Հայ անհատ ունէր դոյզն ի տես փափաք մը, մաղթանք մ', այն է յաջորդ տարի ամբողջացած տեսնել հնոյն տեղ Նոր հաստատութիւնը։ Առ այդ կը բաւէ քիչ մը զոհողութիւն որով կարելի պիտի ըլլայ Հիւանդանոցին ի նորոգ կառուցման իրականութիւնն ունենալ ընդհուպ աչաց առջեւ։

Կը կարծուի թէ 250 ոսկւոյ գումար մը կարող եղած է արտադրել Մասնախումբը երեկի ազգային տօնախմբութենէն։

Զմիւռնիոյ գաւառական վարչութիւնը պաշտօնագիր մը ուղղելով առ Գեր. Ներսէս Ծ. վարդապետ Արսլանեան, խնդրած է ընդունիլ վիճակին առաջնորդութեան պաշտօնը, սակայն Ն. Գերապատուութիւն պատասխանած է թէ բացարձակ կերպիւ կը հրաժարի այդ պաշտօնէն։

Քաղաքական Ժողովն, որ իւր վերջին նստին մէջ խորհրդակցութիւններ կատարած էր Տիվրիկի ազգային կալուածոց ինչպէս նաեւ հոգաբարձութիւն մը կազմելու խնդրոյն վրայ, Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր յանձնած է որպէս զի կոչէ մայրաքաղաքս գտնուող Տիվրիկցի ազգայնոց մէկ քանին և հոգաբարձութիւն մը կազմելու համար խորհրդակցի անոնց հետ։

Խառն Ժողովն իր վերջին նստին մէջ որոշած է յանձնարարել Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր որպէս զի Մայր եկեղեցւոյ և Կէտիկ Փաշայի միջեւ եղած սահմանի խնդրոյն համար այդ երկու եկեղեցեաց Թաղական Խորհուրդները կոչելով խնդիրը կարգադրէ երկուստեք համաձայնութեամբ։

Այս առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ Արժ. Մամբրէ վարդապետ Պէնկլեան, առաջնորդական փոխանորդ Ալաշկերտի եւ Պայազիտի։ Մամբրէ վարդապետ ուղղակի Կարինէն կուգայ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը ծանուցանելով Վեհափառ Հայրապետին թէ քանի մը վարդապետք կան եպիսկոպոսութեան համար վկայեալ, խնդրած էր իմանալ թէ ե՞րբ ձեռնադրել կը հաճի։ Նորին Ս. Օծութիւնը պատասխաներ է թէ պէտք է առաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյ մէջ յԷջմիածին գտնուին այդ վարդապետք։

—Դատական և Կրօն. գործոց Նախարարութիւնն իմանալով որ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաշինութեան առեն զանգակատան շինութեան համար հրաման առնուած չէ, բայց այդ զանգակահարութիւն կը լինի, — ի Պատրիարքարան գրած է արգելելու, և Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ըստ որոշման Խառն Ժողովոյ, իւր Գեր. Փոխանորդին յանձնած է կոչել յիշեալ Թաղի Խորհուրդն և պատուիրել որ դադարեցնեն զանգակահարութիւնը, մինչեւ ցկարգադրութիւն խնդրոյն։

—Ի Տիվրիկ (Սեբաստիոյ կուսակալութեան ներքեւ) բողոքական Հայ մը, Փիլիպպոս անուն, որ բանտարկեալ է եղեր, մահմետական կրօնքն ընդունեց եւ բանտէն արձակուելէն ետքը երկու որդիքն ալ առեր է ի մահմետականութիւն։ Ամուսինն որ Հայաստանեայց եկեղեցւոյն բաժնուած չէ եղեր, տեղւոյն Առաջնորդարանին միջոցաւ բողոքեր և պահանջեր է զաւակներն իրեն յանձնել, առարկելով թէ անչափահաս են։ Կը լսենք թէ ամուսնոյն այս խնդիրն Պատրիարքարան ալ գրուած լինելով՝ Բ. Դրան հաղորդուած և խնդրուած է որ յիշեալ տղայքը մայրաքաղաքս բերուելով Պատրիարքարանի յանձնուին. և Բ. Դրնէն գոհացուցիչ պատասխան հասած է ի Պատրիարքարան։ (Փունջ)

Այս առաւօտ Վիեննայէն մայրաքաղաքս դարձաւ Արփիար էֆէնտի Արփիարեան, [illegible] շոգենաւով։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Տնտես. Խորհրդոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Թնկրեան Գրիգոր էֆէնտիի նախաձեռնութեամբ ի նպաստ ուսուցչի հանգուցեալ Մանավեան Տիգրան էֆէնտիի այրւոյն և վեց անչափահաս որդւոց կատարուած հանգանակութեան հաշուեցոյցն նկատողութեան առնլով Տնտեսական Խորհուրդս, հասու եղաւ թէ յիշեալ հանգանակութենէն 6574 ղրուշի գումար մը գոյացած է, որոյ 4314 ղրուշը տարաբաղդ կնոջ վճարուած, 100 ղրուշն զգեստուց կարողչէքի ծախսուած և 20 օսմ. ոսկւոյ գումար մ'ալ Բերայի Ազգային կալուածոց Հոգաբարձութեան յանձնուած է տարեկան 9% տոկոսով, և բաղդատելով սոյն հաշիւն հանգուցեալ Մանավեանի այրւոյն ստացագրոց հետ՝ կատարելապէս ճիշդ գտաւ։

Տնտեսական Խորհուրդս Թնկրեան Գրիգոր էֆէնտիի սոյն մարդասիրական ձեռնարկ և հաշիւ կը փութայ հրատարակել ի գիտութիւն ժողովրդեան։

24 մայիս 1890

* *

1. Բերայի և Ֆէրիգիւղի միացեալ Թաղից Ս. Եկեղեցեաց մատակարարութեան միամեայ հաշուեցոյցն՝ 1889 յունվար 1էն մինչ ցվերջ դեկտեմբերի նոյն ամի.

2. Պոյաճը գիւղի Երից Մանկանց Եկեղեցւոյ մատակարարութեան քսանամսեայ հաշուեցոյցն՝ 1888 մայիս 1էն մինչ ցվերջ դեկտեմբերի 1889 ամի.

3 Պէշիքթաշի Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մատակարարութեան տասնեւիննամսեայ հաշուեցոյցն՝ 1888 յունիս 1էն մինչ ցվերջ դեկտեմբերի 1889 ամի, ըստ օրինի Տնտես Խորհրդոյ ներկայացուած եւ անոնց յար և նման օրինակներն իրենց Թաղի եկեղեցեաց բակը կախուած են ի տես Թաղեցւոց։

Տնտես. Խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր կը կարդայ յիշեալ Թաղից պատուարժան ազգայնոց, որ իրենց Թաղի վերաբերեալ հաշուեցոյցին վրայ եթէ որ և է դիտողութիւն կամ բողոք ունին, Ծուականէս մինչեւ 21 օր պայմանաժամու մէջ գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտես. Խորհրդոյ։

Սոյն պայմանաժամին լրումն յետոյ՝ որ եւ է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ։ (Կնիք)

24 մայիս 1890

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Եէմէնի Ճէպէլը Բիմէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Մէհմէտ Էմին պէյ, գայմագամ Ապիի։

Նոյն նահանգին Ապ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Րիֆաթ էֆէնտի, գայմագամ Մուխայի։

Նոյն նահանգին Մուխա գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Մահմուտ էֆէնտի, գայմագամ Ճէպէլը Բիմէի։

—

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. պալատան քարտուղարներէն Ֆաիգ պէյի։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը շաբաթ առաւօտ կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստանալէ յետոյ Բ. Դուռը դարձաւ։

—Կրետէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամանատար Շաքիր փաշա երէկ եւս կայս. պալատ գնաց։

ՄԱՀ ՖԱԻԶ ՊԷՅԻ

Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտիի որդին Ֆաիզ պէյ, անդամ Թէտգիգաթը Շէրիյէ ժողովոյ, շաբաթ գիշեր մեռաւ իւր ամարանոցին մէջ ի Պուլկուրլու։ Ֆաիզ պէյ վեց ամսէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր։

Վեհ. Սուլթանն իմանալով Ֆաիզ պէյի մահն՝ հրամայած է յուղարկաւորութեան ծախքն իւր մասնաւոր Արկղէն վճարել։ Ն. Վեհափառութեան հրամանաւ կայս. պալատան հանդերձապետ Իսմէթ պէյ և երկրորդ տնօրէն Ահմէտ պէյ Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտիի ապարանքն երթալով ցաւակցութիւն յայտնեցին։

Յուղարկաւորութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ մեծ հանդիսիւ ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։

Շէյխ-իւլ-Իսլամ Բարձր. Եօմէր Լութֆի էֆէնտի իւր որդւոյն մահէն խորապէս զգածեալ ըլլալով, երէկ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ռէժիի օսմանեան Գոմիսէր Նուրի պէյ և ընդհանուր տնօրէն Պ. Օպուանօ շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնացին և պահ մը տեսակցեցան Ներքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։ Նուրի պէյ ու Պ. Օպուանօ յետոյ Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղը գնացին ուր պահ մը մնացին։

—Ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսը շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։

—Պուքրէշի օսմանեան ներընտիր դեսպան Պլաք պէյ շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ և իւր պաշտօնին վերաբերեալ հրահանգներ առաւ։

Պլաք պէյ նոյն օրը Պուքրէշ ուղեւորեցաւ Վառնայի ճամբով։

«ԷՐԹՕՂՐՈՒԼ» ՄԱՐՏԱՆԱՒԸ

Էրթօղրուլ մարտանաւին հրամանատարին կողմէ շաբաթ իրիկուն հետեւեալ հեռագիրն հասած է Ծովային Նախարարութեան.

«Ողջամբ Եոգոհամա ժամանեցինք։ Լաւ ընդունելութիւն գտանք։ Չորեքշաբթի օր տեսակցութիւն պիտի ունենանք Միքատոյին (Ճաբոնի կայսրը) հետ։

7 Յունիս 1890

ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Յայտնի է թէ Վեհ. Սուլթանի առաջին սենեկապետ Օսման պէյ թղթի գործարան մը հաստատելու համար մենաշնորհ ստացած է և թէ այդ գործարան ի Պէյքոզ պիտի հաստատուի, ուր հարկ եղած գետինն արդէն գնուած է։

Արդ, այդ գործարանին համար օսմանեան ընկերութիւն մը կազմուած է, 30,000 բաժնի վրայ՝ իւրաքանչիւրը 10 ոսկի արժողութեամբ։ Բոլոր բաժինները ծախուած են և թէեւ կրկնապատիկ բաժին դնողներ ներկայացած են, սակայն քաղաքավարութեամբ մերժուած են այդ առաջարկներ, զի բոլոր բաժիններու վաճառուելէն յետոյ եղած էին։ Ընկերութեան վերջնական կերպիւ կազմակերպուած ըլլալն այսօր վաղը պաշտօնապէս պիտի ծանուցուի կայս. կառավարութեան և անմիջապէս գործարանի շինութեան պիտի ձեռնարկուի։

Եւրոպացի դրամատէրք ոմանք մեծաքանակ գումարներու փոխարէն առաջարկած են Օսման պէյի՝ գնել իւր մենաշնորհը, սակայն Ն. Վսեմութիւն մերժած է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Կ'ըսուի թէ Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընթ ի Կ. Պոլիս դառնալէն անմիջապէս յետոյ, ձեռք պիտի առնուի Առեւտրական Սակարանի մը հաստատման ծրագիրը. այդ սակարանին պիտի կցուի միայն ցուցահանդէս մը տեղական արտադրութեանց և ճարտարուեստ նիւթերու։ Այսպիսի սակարանի մը հաստատումը մեծ դժուարութիւններ չներկայացուներ, վասն զի ծախքը պիտի հոգացուի զայն կազմող անդամոց միջեւ հանգանակութեամբ մը, և սկզբնական ծախքերը մեծագումար չեն։ Իսկ միայն ցուցահանդէսի մը հաստատութիւնն, որ յոյժ օգտակար արդիւնքներ կրնայ ունենալ վաճառականութեան համար, մեծամեծ ծախուց կը կարօտի զոր չգիտցուիր թէ ուստից կարելի պիտի ըլլայ հոգալ. կրնայ ըլլալ որ Առեւտրական Սենեակն՝ որուն կը պատկանի այսպիսի գործի մը նախաձեռնութիւնը, նպաստ մը խնդրէ կայս. կառավարութենէն։

Լ. Հէրըլտ որ կը հաղորդէ սոյն տեղեկութիւնները, յիշելով այս առթիւ Պոլսոյ մէջ առեւտրական Քլիւպի մը հաստատման խորհուրդը, կ'ըսէ թէ անոր նախաձեռնութիւնն ստանձնող անձինք լաւագոյն կ'ընեն իրենց ջանքերը նուիրելով Առեւտրական Սակարանին հաստատման որ կրնայ լիովին բռնել նաեւ առեւտրական Քլիւպին տեղը, և պիտի ունենայ ընթերցանութեան սրահ մը, ճաշարան մը և ծխարան մը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Առեւտր. Լրագրէն քաղուած)

Թուրքիոյ այլեւայլ գաւառաց մէջ տեղացող քիչ շատ առատ անձրեւները վերջ մը տուին երաշտութեան որ կ'սկսէր վնասակար ազդեցութիւն մը ունենալ մշակութեանց վրայ. այդ անձրեւներ չեն դադրիր բարերարաբար, և այս՝ ամենէն աւելի արտադրման կեդրոն եղող կարեւոր կեդրոններուն մէջ։ Պրուսայի կողմը, գլխաւորաբար ի Քէօթահիա, ջրոց առատութիւնն ի բաց վանած է ամեն մտահոգութիւն ի մասին արմտեաց հունձքերուն։ Գասթամօնիէ առնուած լուրերն ալ գոհացուցիչ են նմանապէս։ Սելանիկի նահանգին մէջ, հակառակ վերջին երաշտութեանց գաւառաց ոմանց մէջ և գլխաւորաբար ի Քասանտրա, պատճառած վնասներուն, ժամանակէ մը ի վեր անընդհատ անձրեւներ սկսած են ոռոգել Բոպլըքի և նահանգին այլ և այլ աւաններն ուր երկրագործք կ'սկսէին յոյս առնուլ։ Իզմիրէ առնուած լուրերն ոչ ալ նուազ գոհացուցիչ են ի մասին Այտընի նահանգին, և անձրեւները գլխաւորաբար նպաստած են բարձրադիր հողերուն որոց մշակութեան վիճակը յոյժ գոհացուցիչ է։ Դժբաղդաբար ուրիշ աղէտ մը, մարախներն որք ամեն տարի որոշեալ ժամանակի մը կը տեղան սերմանուած դաշտօրէից վրայ՝ աւերում պատճառելով, դարձեալ երեւան ելած են նահանգաց ոմանց մէջ։ Սակայն, եթէ իշխանութիւնք պէտք եղած աչալրջութիւնն ունենան, այդ պատուհասին առաջքը շուտով կ'առնուի և հին յիշատակի մը պէս կ'անհետանայ այն մեր երկրագործաց միտքէն, որք միւս կողմէ անձրեւաց շարունակութիւնը տեսնելով կը մոռնան երաշտութեան վտանգները։

Սպասելով որ յաջող ելք մը ունենան երկրագործական յառաջիկայ աշխատութիւնք, հակիրճ գաղափար մը տանք վերջացող շաբթուան մէջ մեր հրապարակին առեւտրական կացութեան.

Արմտիքներէն՝ հասան 18,000 գրիւ կակուղ ցորեն, և վաճառեցան 25,000 գրիւ, որոց տարբերութիւնը (7000 գրիւ) առնուելով պատրաստ գտնուածէն, անոր քանակութիւնը 17,000էն 10,000 գրիւի իջեցուց։ Կիրքա և ազիմա ցորեններէն պատրաստ չի գտնուելով և նոր ալ չի հասնելով, այդ բերքին վրայ բնականաբար գործ չ'եղաւ։ 2000 պարկ եգիպտացորեն վաճառեցաւ, գրիւը $10\frac{3}{4}$էն $11\frac{1}{2}$ ղրուշի։ Եգիպտացորենը շատ կը փնտռուի, սակայն մեր հրապարակին վրայ պատրաստ չիկայ. 3000 գրիւ գարի վաճառեցաւ գրիւը 11 էն $11\frac{1}{2}$ ղրուշի։ Գարիի յառաջիկայ արտադրութիւնք առատ ըլլալու յոյս կուտան, մանաւանդ Այտընի նահանգին բարձրադիր մասանց մէջ։ Գալով ալիւրին, շաբթուան մէջ հասած 2500 պարկէն 1500ը միայն վաճառեցաւ և մնացեալն աւելնալով պատրաստի քանակութեան վրայ, 13500էն 14500 պարկի բարձրացուց զայն։ Լուբիայի վրայ քիչ գործ եղաւ շաբթուս մէջ. վաճառմունք աննշան էին և գները փոփոխութիւն չկրեցին։ Սիսեռան վրայ գործ չեղաւ բնաւ և պատրաստ կայ 1200 պարկ։ Ոսպան վրայ մանր մունր գործեր եղան և վաճառեցաւ 700 պարկ։ Պատրաստ կայ 200 պարկ՝ Մէրսինի և Պալըքէսիրի տեսակներէն։ Հունտերու վրայ ընդհանրապէս (վուշ, կանեփ, խաշխաշ, բամպակի և բակլայի) նախորդ շաբթուան նման այս շաբթու եւս գործ չեղաւ պատրաստի պակասութեան պատճառաւ. 200 պարկ կորեկ վաճառեցաւ օխան 32էն 33 փարայի. պատրաստ չկայ։

Գալով արտածելի գլխաւոր նիւթերուն, այս շաբթու դարձեալ գործ չեղաւ Թիֆթիկի վրայ որոյ գները, քանի շաբաթէ հետէ գործոց կայուն վիճակին ազդեցութիւնը կրելով, կարեւոր անկում մը կրեցին։ Աֆիոնի վրայ ամենեւին գործ չեղաւ շաբթուս մէջ, սակայն գները բռնուած են միշտ։ Գազի խէժի վրայ քիչ մը գործ ըլլալ սկսաւ. հակառակ նախորդ շաբթուան՝ յորում ո՛չ մէկ վաճառում եղած էր, շաբթուս վաճառեցաւ 38 պարկ, որոց 7ը Նիկտէ, սպիտակ տեսակ, օխան $17\frac{1}{4}$ ղրուշի, 28ը Երզնկայ բնական տեսակ, 13էն $14\frac{1}{4}$ ղրուշի, և 3 պարկը Ճալօ՝ $7\frac{1}{2}$ ղրուշի։ Ասոնցմէ զատ վաճառեցան 150 պարկ կաղին, կենդինարը 65 ղրուշի։ Դրանմդով գործ չեղաւ կաղինի վրայ։

Ոգելից ըմպելիներէն՝ վաճառեցան 20 տակառ Ալէք Օլաստոփքայի, 15 տակառ Սօդինսքիի և 60 տակառ Ռաֆալովիչ։ Այժմ պատրաստի քանակութիւնն է 250 տակառ, զանազան տեսակէ։ Ալքոլներու գինը զգալապէս բարձրացած է այս շաբթու, և այս՝ ռուպլիի գնոյն բարձրացման կը վերագրուի։ Ռօմի վրայ գները յոյժ սահմանափակ էին։ Նմանապէս անկարեւոր վաճառումներ եղան խաշուէի վրայ որոց գները շաբթուս քիչ մը բարձրացան։

Շաքարի իւրաքանչիւր պարկին գնոյն վրայ մէկ ղրուշի բարձրացում մը տեղի ունեցաւ. 5000 պարկ Տրիէստի շաքար, որ շաբթուս հասած էր, վաճառուեցաւ ամբողջովին։ Պատրաստի քանակութիւնն է 20,000 պարկ։

Բրինձի գինն ո՛ր եւ է փոփոխութիւն չկրեց. վաճառեցան 500 պարկ Րանկունի բրինձ։ Ճաբոնական տեսակին վրայ գործ չեղաւ բնաւ։

Մոմի և քարիւղի վրայ գործերն յոյժ սահմանափակ էին։

ՐԻՖԱԹ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Րիֆաթ պէյի սպանութեան գործին առթիւ մինչեւ հիմայ ձերբակալելոց թիւը թէեւ քսանի հասած էր, սակայն ասոնցմէ եօթը միայն վար դրուելով, միւսներն արձակուած են։ Այս ոճրին համար ցարդ լսուած վկայներու թիւն յիսունն անցած է։

Նախնական քննութիւնք ամփոփուած են 150 երեսներէ բաղկացեալ ընդարձակ գրութեան մը մէջ, որ այսօր վաղը Դատական Նախարարութեան պիտի յանձնուի։

ՏՐԷՅՍԷ ՓԱՇԱ

Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Տրէյսէ փաշա յառաջիկայ հինգշաբթի Բարիզ կ'ուղեւորի։ Տրէյսէ փաշա վերջնապէս կը թողու օսմանեան ծառայութիւնը և Ֆրանսա կը դառնայ ստիպողական գործոց պատճառաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրուսայի կուսակալութիւնը հրահանգ ուղղած է իւր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող գաւառաց որպէսզի պաշտօնական և տօնի օրերու մէջ երբ կայս. հրամանաւ ինչպէս նաեւ հարցաքննիչ դատաւորաց որոշմամբ բանտարկեալք ազատ արձակուին, այս գործողութիւն տեղական քաղաքային իշխանութեանց հաղորդուելէ յետոյ կատարուի, որպէսզի քննութեամբ հաստատուի թէ ազատ արձակելի բանտարկելոց մէջ կա՞ն այնպիսիներ որոց արձակումն անյարմար է քաղաքական ու վարչական տեսակէտով։

Կուսակալը նոյնպէս հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է Պրուսայի դաշտին մէջ գտնուած ճահիճները մաքրելու համար։

Կուսակալ Մահմուտ փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն, որ պաշտօն ունէր երկրին բարգաւաճման համար օգտակար միջոցներու վրայ խորհիլ, կրթական խնդիրը ձեռք առնելով, որոշեր է նահանգին մէջ գտնուած 38 երկրորդական վարժարանաց թուոյն վրայ աւելցնել նաեւ կանոնաւոր նախնական վարժարաններ, ասոնց համար Կ. Պոլսէն ուսուցիչներ տանիլ, նահանգին վարժապետանոցն, որ գոցուած էր, վերստին բանալ և մեծ քաղաքաց մէջ մասնաւոր վարժարաններու բացման համար հարկ եղած քաջալերութիւններն ընել, հարկ եղած քաղաքներու մէջ արհեստական սենեակներ հաստատել, նահանգին տարազագործական արտադրութիւնները զարգացնելու համար և 50000 ոսկի դրամագլխով առեւտրական դրամատուն մը հաստատել։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆ

Պ. Ֆլօրիսի թատերական խումբը այսօր մայրաքաղաքս կը հասնի Թիֆլիզէն և վաղն իրիկուն իւր առաջին ներկայացումը պիտի տայ Թէփէ-Պաշիի ամառնային թատրոնին մէջ։

Րումէլիի երկաթուղեաց վերջին վիճակահանութենէն 25000 Փրանք շահած է Պէշիքթաշ բնակող Գոսթի անուն Եանեցի մը։

—Նախընթաց օր Սկիւտարի մէջ Զաքի անուն Թուրք պատանի մը իւր տան պարտիզի թթենիին վրայ գտնուած պահուն վար ինկաւ և ծունկերը, ձախ ձեռքն ու ուսերը ճմլուեցան։

—Շաբաթ իրիկուն փայտաշէն տուն մը այրեցաւ ի Րումէլի Հիսար։ Այդ տուն պարապ էր և Մուսթաֆա էֆէնտի անուն իմամի մը սեպհականութիւնն էր։

—Պասրայի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Եփրատ գետը սովորականէն աւելի յորդելով, Պաղտատի Տէլիմ գաւառակին մօտ թումբերը խզեր և բաւական վնասներ պատճառեր է։

—Մուսուլի լրագրոյն տեղեկութեանց համաձայն, Համավէնտ ցեղի պատկանող աւազակներն որք ձերբակալուելով հեռաւոր վայրեր աքսորուած էին, կրկին անգամ Սիւլէյմանիյէի կողմերն ելած են, խոյս տալով իրենց աքսորավայրէն։ Տեղական կառավարութիւնն յաջողած է ատոնցմէ երկու սեւէ վաթսուն հոգի ձերբակալել։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայած է նորոգել Գատըքէօյի մօտ Քուրպաղըլը Տէրէի վրայ գտնուած քարէ կամուրջն որ, փլչելու վտանգ կ'ըսպառնայ։

—Ադրիանուպոլսոյ նահանգին մէկ քանի գաւառակաց մէջ մարախ տեղացած ըլլալով, տեղական կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է այդ վնասակար անասնիկները ջնջելու համար։

—Կեսարիայէն կը գրեն թէ քաղաքին մէջ կարմրախտ երեւան ելած ըլլալով, Թաղապետութիւնը պէտք եղած միջոցները ձեռք առած է։

—Շաբաթ առաւօտ, Հաճօբուլօ անցքին մէջ գտնուող վարսայարդար Պ. Վալանդիի խանութը գողեր մտնելով, ժամացոյցն ու տասը ոսկւոյ չափ դրամը գողցան։ Պ. Վալանդի կը քնանար և չէր արթնցած, վասն զի գողերը աղմուկ չէին յարուցած։

—Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Գամբօշէվէնէր փաշա արձակուրդով Գերմանիա ուղեւորեցաւ։

—Բերայի ոստիկանութեան ձեռամբ կատարուած քննութեամբ հաստատուած է թէ Ֆէրիգիւղի կողմը ջրհորի մը մէջ գտնուած դրամարկղը, որուն մէջ փոխանակագրեր և այլ թուղթեր գտնուած էին, Ադրիանուպոլսեցի Միշէլ Հաճօբուլօ անուն վաճառականին կը պատկանի։ Վաճառականը կը բնակի ի Պոլիս, Թաշճըլար, և ապրիլ 6 ի երեկոյեան գողեր մտնելով իր գրասենեակը դրամարկղը վերցուցած էին։ Բաց ի վերոյիշեալ Թուղթերէն, ուրիշ բան չէր գտնուեր դրամարկղին մէջ։

—Իզմիրէն կը գրեն թէ տեղւոյն Իտալական գաղթականութիւնը մեծ հանդիսիւ տօներ է իտալական Սահմանադրութեան հաստատման տարեդարձը, և Սպարթալեան եղբարց չքեղ ամարանոցին մէջ, ի Պուճա, դաշտահանդէս մը կազմակերպուեր է։ Սավուայի Թոմաս իշխանը, որ այն միջոցին Իզմիր կը գտնուէր, իր ներկայութեամբ պատուեր է հանդէսը։

—«Լ· Հէբըլ» կը հերքէ Թուրք լրագրաց հաղորդած այն տեղեկութիւնը թէ «Բեօլ-նիլէ Զայթունկ» լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքը արգիլուեր է։

—Սաքս Մայնինկէնի դուքսը Պրուսա գտնուած պահուն Բէյլէր Բէյեցյ պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրած է նահանգին տէֆթէրտար Բաղըպ էֆէնտիի և ոստիկան-զինուորաց գնդապետ Տէրվիշ պէյի, ինչպէս նաեւ նոյն պատուանշանի երրորդ աստիճանը հանրօգուտ շինութեանց եւ երկրագործական խորհրդական Ճէմալ պէյի։

—Մաքսատան քարտուղարներէն Սըտըգը էֆէնտի անցեալ օր Խասգիւղի կանանց հիւանդանոցին առջեւէն անցած պահուն յանկարծ գետինն ինկաւ։ Մօտը գտնուողներն հիւանդանոց տարին զնա, ուր յայտարարեց թէ թոյն խմած էր։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ· ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԺՈՂՈՎ

ՓԷՇԹԱ, 7 յունիս.— Ֆրանծ Եօզէֆ կայսր, երկուց Պատուիրակութեանց նախագահներուն ի պատասխան, ըսաւ թէ «անցեալ տարիէն ի վեր կարեւոր փոփոխում տեղի չունեցաւ ընդհանուր կացութեան մէջ և Պալքանեան երկրաց մէջ, որք մասնաւորապէս կը հետաքրքրեն զմեզ։ Ամեն Տէրութեանց հետ յարաբերութիւնքս հաստատ յոյս կուտան ինձ թէ խաղաղութեան օրհնութիւնը պիտի վայելենք յապագային եւս։» Իւր նիզակակցաց զօրաւոր և խաղաղասէր միաբանութիւնը կայսրը կը համարի փորձեալ գրաւական մը՝ ի յաջողութիւն այն ջանից զորս կ՚ընէ իւր ժողովրդոց բարեկեցութեան և բարգաւաճման համար։ Այս գահաճառ ջերմ ծափահարութեամբք ընդունուեցաւ։

ՉԷԹԻՆԵԷ, 7.— Շատ հաւանական կը համարուի որ Չեռնակօրայի իշխանն ի Փեթերսպուրկ ուղեւորութեանն առթիւ Կ· Պոլսէն անցնի, և Վեհ· Սուլթանին ներկայանալով, շնորհակալութիւն մատուցանէ Պոյանա գետին կանոնաւորման նըկատմամբ եղած զիջման համար։

ՓԱՐԻԶ, 7.—Ծերակոյտին մաքսային յանձնաժողովը կազմուած է 28 պաշտպանողութեան կուսակիցներէ և միայն ութ ազատ փոխանակութեան կուսակիցներէ։

ՊՈՒՔՐԷՇ, 7.—Կառավարական աղբիւրէ կը հերքուի այն լուր թէ Ռուսիա բողոք բարձեր է Պ· Քարփի ճառին դէմ, ի մասին Պուքրէշի ամրութեանց։

ԼՈՆՏՈՆ, 7.— Երեսփոխանական ժողովոյն մէջ, արտաքին գործոց նախարար Պ· Ֆէրկիւսըն հերքեց այն զրոյց թէ Քիւրդք յարձակեր են Ռուսիայէն վերադարձող խումբ մը հայ գործաւորաց վրայ և անոնցմէ հինգն սպաններ են։ Խուզարկութիւնք կը կատարուին։

ԱԹԷՆՔ, 7.— Վերջերս Անգլիոյ հետ կնքեալ առեւտրական դաշնագրին հիման վրայ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ կնքելի առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւնք մօտերս պիտի սկսին։

ՎԻԷՆՆԱ, 7.— Բօլիթիշէ Քօրէսփօնտէնց Հռոմէն նամակի մը մէջ կ՚ըսէ թէ Պ· Քըրիսփիի ընտանիքը մօտերս Քարլսպատ պիտի երթայ, բայց Պ· Քրիսփի, շատ զբաղած ըլլալով խորհրդարանական աշխատութեամբք, դիտաւորութիւն չունի Քարլըսպատ երթալու։

ՊԵՐԼԻՆ, 7.— Պետութեան պաշտօնական Օրագիրը, Նօրտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Զայթունկին պէս, կը հերքէ այն զրոյցը թէ Վիլհէլմ Կայսրը նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ եղեր ի Քէօնիկսպերկ Ռուսիոյ Կայսեր հետ։

ՍՈՖԻԱ, 7.— Ֆերտինանտ իշխանը, նախարարաց ընկերակցութեամբ, Վրաճա գնաց, ներկայ գտնուելու պուլկար բանաստեղծ և հայրենասէր Խրիսթօ Պօդէֆի յիշատակարանին բացման հանդիսին։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 7.—Պաշտօնական Օրագիրը կը հերքէ այն լուրը թէ Միլան Թագաւոր Սերպիա եկած է դրամական խնդրոց կարգադրութեան համար. լրագիրը կը յայտարարէ թէ Միլան Թագաւորին ուղեւորութիւնը քաղաքական կամ գործի վերաբերեալ ո և է նպատակ չունի։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԷՇԹԱ, 8 Յունիս.— Ֆրանծ Եօզէֆ Կայսր իւր գահաճառով ըսաւ նաեւ թէ «մեր զինուորական ոյժերն եւս քան զեւս պէտք է զարգացնենք, այնպէս որ Աւստրիա-Հունգարիա ի վիճակի գտնուի իւր դիրքը պահպանելու՝ ի չարս իւր նիզակակցաց և հանդէպ Եւրոպիոյ Խղճի մտօք ի նկատ առնլով հանդերձ գանձային վիճակը, պէտք չէ խուսափինք զինուորական հարկաւոր զգուշութիւններն ի գործ դընելէ և ամրութեանց մասին ռազմագիտական յառաջդիմութեանց պահանջած բարւոքումներն իրագործելէ։»

ԲԱՐԻԶ, 8.—Հանրապետութեան Նախագահն ստորագրեց հրամանագիր մը, որով ներում կը շնորհուի գործադուլներու մասնակցելնուն համար ձերբակալեալ բազմաթիւ անձանց։ Բաց ի այն ներումներէն որք շնորհուած էին Պ· Տիւմէի հարցապնդումէն առաջ, 96 դատապարտելոց 72ն ազատ արձակուեցան. ցարդ բանտարկեալ 24 անհատներն օտարազգիներ կամ ծանր յանցանօք դատապարտեալ անձինք են։

—Երեսփ· Ժողովոյն մէջ, ծովային գործոց նախարարը, հարցապնդման մը պատասխանելով ի մասին Տիւբէրրէ ծովակալին անուանման իբր հրամանատար Միջերկրականի նաւատորմին, կը հերքէ յառաջ բերուած դէպքերն և կը հաստատէ թէ ծովակալն ի Պլեճիա բանտարկուած էր 70ի պատերազմին ատեն և գերութեան ատեն իր պարտականութիւնը կատարած է· (ծափահարութիւն)։ Պարզ օրակարգը, զոր նախարարը կը խնդրէր, ընդունուեցաւ 60ի դէմ 385 ձայնով։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 27 Մայիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Սըէկ երկեր գոյ· (Միւյ· Ռ· Սէրի		21	8
Զօրայէն գայմէնէն վերջ	»	21	12
Քերպի մէջ	»	—	—
Ըռուսանի քացուեցաւ	»	21	17
Կէս օրին	»	21	18

ԽՈՒԹԻԳՐԱՃԸ ՏԱՒԻԼ

Սըէկ երկեց	59	22
Ասս	59	20
Կէս օր	59	20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A· Սէրի	46	1/4
»	B· »	26	1/4
»	C· »	21	22

ԲԱԺՆԵՑՈՄՔ

Ամրէթէ մէնէրալ	Անկլ· Լիր	5	5
Գրէտի մէնէրալ	Օսմ· »	10	5
Գանք տը Փօնէ	» »	7	25
Ասս· Շամէ եմսլէօր	» »	5	5
Թրամուէյ	» »	497	
Բուլէլի երկաթուղի	Ֆր·	85	1/2
Համէնիթուղթ Լավրիօնի	Գ· Կ·	135	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 7 Յունիս, ժամ 3 վայր· 43 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	92 40
» 4 1/2 %	106 65
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ·	19 72 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	85
» Լէժիի բաժնեթուղթք	283 75
Պանք Օթօման	622 12 1/2
Գրէտի Լիօնէ	751
Իտալական Ռանթ 5 %	97 55
Հէլլէնական 5 %	487 50
Բրէօրիթէ Թիւրք (1890)	428
Եգիպտական միացեալ	496 87 1/2
Պանք տը Բարի	847 50
Օսմ· մաքս· արժէթուղթ	477 50
Սուէզի ջրանցք	2367 50
Սպանիական արտաքին	77 3/4
Զէք Լոնտրայի վրայ	25 17 1/2

Լոնտոն, 7 Յունիս, ժամ 5 վայր· 45 երեկոյ

Անգլ· քօնսօլիտէ	97 1/2
Օսմ· » Սէրի Դ·	19 3/8
» » » Ա·	45 7/8
» » » Բ·	26 3/4
» » » Գ·	19 1/2
Փոխառութիւն 1877	104 1/2
Պանք Օթօման	14 7/16 [·]
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	98 9/16
» առանձ· (բրիվիլէժիէ)	104 1/4
Տայրա Սանիէ	97 1/8
Տօմանիալ (փոխառ· Րօչիլտ)	104
Հէլլենական 5 %	96 1/4
Մօնօբօլ »	81 1/2
Իտալական 1889	99
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 17 1/2

Վիէննա, 7 Յունիս, ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	38 60
» Լէժիի բաժնեթուղթք	123 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	117 25

Պերլին, 7 Յունիս, ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 37 1/2
Բուլղ· Թղթադրամ	235
Օսմանեան երկաթուղի	83 50
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ·	19 40

ԳԱՂՏՆԻՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ ՄՈԳՈՒԹԵԱՆ

Նախորդ 1889 տարւոյն մէջ լոյս տեսաւ Պոլսոյ մէջ «Գաղտնիք և Արուեստ Մոգութեան» նորօրինակ անուամբ և նոյնքան եւս նորօրինակ բովանդակութեամբ գիրք մը։ Գուցէ շատերէն և նոյն իսկ անոնցմէ՝ որք մեր ազգին գրագէտները կամ գիտասէրներն հանդիսանալու պատիւն ունին, սոյն գիրքն աննշմար մնաց։ Ոմանք ալ գուցէ նորա Արուեստ Մոգութեան անունէն խրտչելով սա եւս կարծեցին ի չարս այն կարգ մը հմայական մտացածին արուեստներ կամ աստղաբաշխական ծիծաղելի հաշիւներ պարունակող մատեններ որք ռամիկ ժողովրդեան մէջ կը շրջաբերին և նոցա աւելորդապաշտութիւնն միայն ծառայելու ծառայած են։ Եւ գուցէ զայն ընթերցողներն ալ չը հաւատացին նորա պարունակութեանց, և հօսկ ուրեմն՝ մինչ յԵւրոպա ուր օր չ՚անցնիր որ նոր գիւտեր չ՚պատահին կամ գիտական նոր երկեր ի լոյս չտեսնեն, ամեն աննշան կարծեցեալ գիւտերն և երկերն իսկ գիտնոց ուշադրութենէն և քննութենէն չեն վրիպիր, առ մեզ գուցէ ցարդ չ՚գտնուեցաւ ոք որ յիշեալ գիրքն լուրջ դիտողութեան առնելով՝ պարունակութիւնն կարենար գնահատել։

Բայց եւ այնպէս սոյն գործն իմ հետաքրքրութիւնս գրաւելով փոքրիկ դիտողութեամբ մը կրցի նշմարել թէ նորա պարզած գիւտն աննշան չ՚ըլլալէ զատ՝ բնութեան կամ մարդ էակին ամենէն զարմանալի գաղտնեաց միոյն կիրառութիւնն, հոգեբանական երեւոյթից ամենէն հետաքրքրաշարժն երեւան կը հանէ որ աշխարհի սկիզբէն ի վեր անթիւ անձանց հետազօտութեանց նիւթն եղած է։

Անոնք որ գիտական խնդրոց նկատմամբ հետաքրքիր են, գիտեն թէ այն ինչ Եւրոպայի մէջ կենդանային մագնիսականութեան զարմանագրաւ երեւոյթները դիտուիլ սկսան, բովանդակ գիտական աշխարհն և Ակադեմիաներն յուզեցին։ Կ՚ենթադրուէր թէ մարդկային մարմինը մագնիսական ազդեցութիւններ ունի որք այլ և այլ միջոցներու օգնութեամբ ուրիշի մը մարմնոյն թափանցելով՝ զանի թմրութեան և քնոյ մէջ կ՚ընկղմեն։ Ըստ այսմ մագնիսողաց կատարած քնաշրջական փորձերն որոց միջոցին մագնիսացեալ ենթական իբր թէ կարող կ՚ըլլար գոց աչքերով տեսնել, պահուած իրերը գտնել, ապագայն գուշակել, հիւանդաց դարմաններ որոշել և այլն, բազմաթիւ մարդոց խելքը գլխէն առին և շատ գիտունք սկսան մագնիսականութեան վերագրեալ այս հրաշալեաց քննութեամբն ու փորձովն զբաղիլ, որով սակայն քիչ ատենէն ստուգուեցաւ թէ այն հրաշալեաց մեծագոյն մասը գոյութիւն չունէին։ Գիտական քննութիւնք շարունակուելով իրողութիւնը պարզուեցաւ և այն կարծեցեալ մագնիսականութեան և իր հրաշալեացը տեղ յաջորդեց հիփնօթիզմն իր այլ իմն տարօրինակ երեւոյթներովն որոյ փորձերն այսօր գիտական հետազօտութեանց ընդարձակ ասպարէզ բացած են։ Սակայն այն նորօրինակ փորձերը զորս հեղինակները «Մոգական Եղանակ» անուան ներքեւ կը պարզեն իրենց յիշեալ գործոյն մէջ, կ՚իրականացնեն գերազանցապէս այն զարմանագրաւ երեւոյթներն զորս յԵւրոպա մագնիսականութեան փորձերու շնորհիւ յառաջ բերել կը յաւակնէին։ Ահա թէ ինչպէ՛ս։

Ցարբունս չ՚հասած դեռահաս մանուկ մը նպաստաւոր պարագայից միջոցին որ եւ է մարմնոյ մը (զօրօր· իր եղունգին կամ ջրալից գաւաթի մը մէջ կամ սպիտակ լաթի մը վրայ ելն·) նայելով անընթիթ՝ կարող պիտի ըլլայ անդ ճշդիւ տեսնել մեր ուզած հեռաւոր տեղերն և անձերն, պահուած և նոյն իսկ գետնի խորոց մէջ թաղուած իրերն և կարելւոյն սահմանին մէջ եւս անծանօթ բան մը գուշակել. այս փորձերն ունին մասնաւոր կանոններ որք գրքին մէջ նշանակուած են։ Արդ՝ յիշեալ երեւոյթները բնականաբար որքան որ ալ առաջին ակնարկով հրաշալի և գերբնական երեւին, բայց երբ անգամ մը գիրքը ընթեռնու մէկը, պիտի խելամուտ թէ հեղինակք անդ յիշեալ երեւոյթներուն միայն չոր բացատրութեամբն բաւականացած չեն, այլ ամեն հրաշալի երեւոյթ, ամեն գերբնական իրողութիւն բնականի վերածած այսինքն բնութեան օրինաց հետ հաշտեցուցած են, որով յայնժամ ոչ ոքի անդ գրուած իրողութիւնքն անհաւատալի չ՚պիտի թուին։ Սոյն գըրքին պարզած գաղտնեաց մէջ, որ հոգեբանութեան և մարդկային մտաց ամենէն խորհրդաւոր կողմերը ի վեր կը հանէ, նաեւ հնութեան ամենէն գաղտնածածուկ և ներկայիս շատ մը անբացատրելի իրողութեանց բանալին կը գտնենք։ Վերջապէս հեղինակները դիտողութեան և փորձոյ ասպարէզը բաց թողած ըլլալով ընթերցողաց առջեւ, խիստ փափաքելի է որ գիտնոց և գիտասիրաց դիտողութեանն արժանանան նոցա Մոգական Եղանակի փորձերն որոցմէ յառաջ գալիք օգտակար և զարմանալի արդիւնքներն այժմէն ակնելի են։

«Գաղտնիք և Արուեստ Մոգութեան» գիրքն իր ամբողջ ընթացքին մէջ անհաշտ թշնամի կը հանդիսանայ ժողովրդական աւելորդապաշտութեանց զորս անխնայ կը հարուածէ. այսպիսի խնդրոց վրայ խօսած ատեն՝ կը ջանայ միշտ ամեն իրողութեանց մէջէն ստուգութիւնն երեւան հանել և միշտ գիտական ծանօթ սկզբանց կրթնելով՝ ամեն անբացատրելի և խորհրդաւոր կարծեցեալ երեւոյթից մեկնութիւնը տալ, որով տգէտ ժողովրդեան մտքերն լուսաւորելով նախապաշարմունքն արմատէն բառնալ։ Հմայական արհեստներու, առ աչօք և երեւակայական տեսիլներու, ականջութեան, գուշակութեանց վրայով գրուած հետաքրքրաշարժ գլուխներն զայս լաւագոյնս կը հաստատեն։ Մարդկային երեւակայութիւնն, մարգարէական երազներն, նախազգացմանց դէպքերն գեղեցիկ բացատրուած և դրական կերպիւ ապացուցուած են անդ։

Ի մի բան սոյն երկասիրութեան մէջ պարզեալ գաղտնիքն արդարեւ իր ընձեռելիք օգուտներէն զատ՝ մեծ արժէք և կարեւորութիւն ունի հոգեբանական գիտութեան համար և անշուշտ օր մը գիտնոց քննութեան բովէն անցնելով՝ նոր և ճոխ գիտութեան մը կարգը պիտի անցնի։ Հեղինակաց միւս գլխաւոր նպատակն ալ որ գործոյն ամբողջ ընթացքին մէջ փայլած է, ժողովրդական տգիտութիւններն ու նախապաշարումները բառնալ է, որ արդարեւ գովելի ձգտում մըն է։ Այսպէս թէ այնպէս սոյն գործն ըստ ամենայնի քաջալերութեան և պատուոյ արժանի է։ Ս· Խ· ԲԻՒԼՀԱՆՃԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ

ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Վերջերս Անգլիոյ մէջ չքեղապէս կը տօնէին Գրական Նպաստամատոյց Ընկերութեան հաստատութեան հարիւրամեակը։ Գրականութեամբ զբաղող մէն մի անհատ, որոց թիւը օրէ օր կ՚աճի, պիտի զգայ մասնաւոր հաճոյք մը երբ ընթեռնու այդ հանդէսին նկարագիրը։ Գրագիտաց դասին ի պաշտպանութիւն՝ ականաւոր անձանց կողմանէ արտասանուած ճառերը պիտի հրճուեցնեն ամեն ոք, լինի նա Անգլիացի թէ Հայ։ Ամեն սիրտ պիտի տրոփէ և պիտի փափաքի ապրիլ հոն՝ ուր արժանաւոր և օգտակար արտադրութեան մէջ հեղինակը վտանգ պիտի լինի թէ, ձախորդ օրերու մէջ թըշուառութիւնը չը պիտի համարձակի իր ճիւաղադէմ կերպարանովը հեգնել և զգետնել զայն կիսանուաղ։

Ահա այդ փառաւորութեան յոյսովն է որ մարդ մինչեւ իր կենաց վերջին շունչը կը նուիրէ ինքզինքը գրականութեան և օգտակար կը հանդիսանայ թէ՛ իր երկրին և թէ համայն մարդկութեան։ Որքա՛ն տխուր է մեր վիճակը. մեր գրագէտները չեն համարձակիր երկար աշխատութեան մը ձեռնարկել, հաստատուն գործ մը արտադրել, զի նախատեսուած հացի խնդիրն է որ կ՚զբաղեցնէ զանոնք։

Թայմս պարծանօք հրատարակած է երկարօրէն այդ հանդէսին մանրամասն նըկարագրութիւնը։ Վալէսի գահաժառանգ իշխանն էր որ կը նախագահէր հարիւրամեակի սեղանին։ Թէ ընկերութիւնը որքա՛ն մեծ նշանակութիւն ունի յաչս Անգլիացոց, կրնայ հասկցուիլ, երբ նկատի առնուի թէ, գահաժառանգ իշխանը կ՚ընէր բացառութիւն մը նախագահելով կըրկին անգամ բարեգործական հանդէսի մը, զի տեսնուած չէ երբեք որ նա մէկ անգամէն աւելի նախագահէ նոյնօրինակ սեղաններու։ Դա՛ այնպիսի ընկերութիւն մ՚է որոյ գլուխ կանգնած են իր հայրը և մեծ հայրը։

Ընկերութեան սկիզբը կարի խոնարհ եղած է, ինչպէս ամեն տեսակ բարեգործական հաստատութեան։ Տավիտ Ուիլեըմս անուամբ մէկը 1773ին գրականութեան մէջ տառապող և անոնցմէ կախում ունեցող անձանց օգնութիւն ստորող ընկերութիւն մը հաստատելու առաջին յղացումն ունեցաւ։ Կարի զարմանալի է թէ յետոյ նա առաջինն էր որ կենաց վերջին պահուն օգնութիւն ստանալու հարկին մէջ գտնուեցաւ։ Սակայն 17 տարիներ անցան մինչեւ որ Ուիլեըմսի գաղափարը իրականութիւն ունեցաւ։ Ֆրանքլին ընկերութեան յաջողութեան վրայ կասկածոտ էր և չէր կարծեր թէ հասարակութիւնը պէտք եղած նպաստը պիտի ընծայէր։ Այլ ինչպէս որ յետոյ տեսնուեցաւ Ֆրանքլինի կասկածները չիրականացան և ժողովուրդն ալ անզգած չգտնուեցաւ։ Դէպք մը տեղի ունեցաւ այն ատեն որ մեծապէս նպաստեց ընկերութեան հաստատութեան կարեւոր զարկ մը տալու։ Երեւելի ուսումնական մը Ֆլաուր անուամբ կը հրատարակէ գործ մը, պարտքի ներքեւ կը մնայ, բանտը կը նետուի, և հոն թշուառութեան մէջ կը մեռնի։ Այս դէպքը մեծ յուզում յառաջ կը բերէ և 1790 մայիս 18ին ընդհանուր ժողով մը տեղի կ՚ունենայ յորում ձեռք կ՚առնուի ամեն միջոց արգիլելու ապագային մէջ այսպիսի տարօրինակ մահեր։ Այդ ժողովին հարիւրամեակն է որ մայիսի 18ին կը տօնէին Ս· Ցակոբի սրահին մէջ։ Հիմնադրին մէկ յայտարարութիւնը պէտք է յիշատակել աստ, թէ ընկերութեան նպատակը չէ քաջալերել այնքան գրականութիւնը կամ գրագիտաց թիւն աւելցնել, քան նպաստել աւելի այն հեղինակաց միայն որ արտադրած են կամ կ՚արտադրեն օգտակար գործ մը։ Ուիլեըմսի գըլխաւոր սկզբունքն էր այս որ մինչեւ ցարդ անփոփոխ մնացած է։ Ամէն բանէ առաջ հեղինակին արտադրութեան օգտակարութիւնն է որ ի նկատ կ՚առնուի։

1790էն՝ սկսեալ ամեն տարի հանդէսներ ընել և յետոյ սովորութիւն մը եղաւ հիմնադրին անուան և նպատակին ի գովեստ քերթուած մը կարդալ։ Այս սովորութիւնը տեւեց մինչեւ 1830։ Անոնց մէջ հռչակաւոր հանդիսացած է Թովմաս Ֆիցճէրալտ որ քսան եւ վեց անգամներ գրեց ու խօսեցաւ բանաստեղծութիւններ որով անուանուեցաւ սոյն հաստատութեան պսակաւոր քերթողն։

Ընկերութեան գնացքը յամր այլ կանոնաւոր էր։ Հաստատուն հիմն ունեցաւ այն ատեն միայն՝ երբ Վալէսի իշխանը և մանաւանդ մեծն Նեւտոնի սերնդէն Թովմաս Նեւտոն առատ նուէրներ ըրին. այս վերջինը շնորհեց 8000 ոսկւոյ գումար մը և 290 ոսկի եկամուտ բերող շէնք մը։

Խնջոյքներուն մէջ հռչակաւոր է 1822 տարին։ Այն ատեն Շաթօպրիան իբր դեսպան Անգլիա կը գտնուէր և ներկայ ըլլալով այդ տարուան սեղանին յայտարարած է թէ երբ 1799ին կը գտնուէր յԱնգլիա, աքսորեալ և յետին նեղութեան մէջ, այդ ընկերութիւնն՝ իր Ցեղափոխութեանց վրայ գրած երկին օգտակար նկատելով՝ նուիրած է նմա 10 ոսկի։ Շաթօպրիանի այս յայտարարութիւնը մէջ բերած է 14 տարի յետոյ Տր· Ռուսէլ, որ այն ատեն ներկայ գտնուած էր, յարելով թէ ընդունուած գաղտնապահութեան օրէնքին բացառութիւն մը չը կրնար համարուիլ այս, զի հեղինակն ինքնին զայն յայտնած էր։ Շաթօպրիան յետոյ 60 ոսկւոյ նուէր մը ղրկած է ընկերութեան։

Տարեկան սեղաններու նախագահած են շատ բարձր աստիճանաւոր անձեր, բնիկ թէ օտար, ինչպէս են Պելճիոյ Թագաւորը, Օմալի դուքսը, Բալմէրսթօն, Պիքօնսֆիլտ, Սալիսպրի, Կլատսթօն, Վաշինկթօն և բազումք։ Այս տարի, ինչպէս վերը ըսուեցաւ, Վալէսի իշխանին նախագահութեան ներքեւ 600 հոգւոյ չքեղ սեղան մը կը տրուէր։ Իշխանը կը բացատրէ սահուն լեզուաւ մը՝ ինչ որ կարող եղած է գործել ինքնօգնութեամբ, առանց Տէրութեան նպաստին դիմելու. ո՞ գիտէ, քանի՛ բարութիւններ ըրած է ընկերութիւնը. դոյա թիւը չէ կարելի ճշդել. զի ընկերութիւնը կը գործէ միշտ գաղտնի, այս դրութիւնը ընկերութեան ամենամեծ արժանիքներէն մին է, կ՚երթայ, կը գտնէ և կը մխիթարէ նիւթական օգնութեամբ ուսումնականն, արհեստաւորն, գրագէտն, երբ թշուառութեան սեմին վրայ հասած են։ Ոչ յայտներ երբեք ոչ մէկուն անունը, զի յաճախ այդ նեղութիւնը վաղանցուկ է և այդ մասին հասարակաց տեղեկութիւնը կըրնայ վնասել հեղինակին արժանեաց։

Որպիսի՛ գոհար փափկանկատութիւն, կարծես հայր մ՚է որ կը գուրգուրայ իր զաւակաց վրայ, չը տար թոյլ որ հարուածին ներքեւ ընկնին։

Արդ երբ նկատենք թէ ո՛րպիսի գրականութիւն զայն մշակողաց շահ կը բերէ, պիտի տեսնուի թէ գլխաւորաբար թեթեւագոյն կամ վիպական դպրոցին պատկանող արտադրութիւնք յառաջ կը բերեն մեծ հասոյթներ, մինչ լուրջ աշխատութիւն և երկար խորհրդածութիւն պահանջող գործեր կը մնան անվարձ։ Արդարեւ, ապագայն կը դատէ երկուքին արժէքն և ըստ այնմ կը գնահատէ, սակայն և այնպէս հեղինակն ապագային փառքով չկրնար ապրիլ, կրնայ նա հիւանդանալ կամ աղքատանալ, ո՞վ պիտի գայ իրեն օգնութեան եթէ այսպիսի ընկերութիւն մը չըլլայ որ կարօտեալ արժանեաց պէտք եղած զօրավիգն և նպաստն ընծայէ։ Ի մէջ այլոց հասարակութեան կրնայ յայտնի ըլլալ, զի նպաստեալք իսկ յայտարարած են թէ երեւելի բնապատում Պ· Ուոլըս ստացած է 300 ոսկւոյ շնորհ մը և աստղագէտ Պ· Պրոքթօր 200 ոսկւոյ նպաստ մը։ Վալէսի իշխանը կը դիմէ սեղանակցաց հանգանակութեան որ կ՚արտադրէ 4000 ոսկւոյ պատկառելի գումարը։ Թագուհին ամէն տարի 100 ոսկի կը շնորհէ, այս տարի 53րդն է. ինչպէս նաեւ Գահաժառանգը որ երկու տարի հարիւրական ոսկի նուիրած է։

Այդ սեղանին վրայ կը խօսին նաեւ Ռիբօնի եպիսկոպոսն և հռչակաւոր Պ· Ճօն Մօրլի, անդամ խորհրդարանի, և կենսագիրն Պըրքի։ Հարիւր տարուան մէջ Անգլիական գրականութեան յառաջդիմութեան համառօտ պատկերը կը գծեն։ Պ· Մօրլի կ՚ըսէ թէ որպիսի՛ աշխարհ մ՚էր այն ատեն երբ կ՚անգիտէին Սքօթի, Բօլրինի, Պայրընի, Շէլլիի գործերը (Պ· Մօրլի աւելի շատ պիտի զարմանայ երբ գիտնայ թէ շատ քիչեր իր յիշած հեղինակաց գործերը կարդացած են։) Խօսելով յետոյ գրականութեան իբր արհեստ կիրառութեան վրայ, կ՚ըսէ թէ բազմաթիւ են նոքա որք կը կարծեն թէ այդպիսի եղանակաւ կը հասնին թէ՛ փառաց թէ ճոխութեան գագաթը, սակայն իրողութիւնը կը յայտնէ թէ հազիւ թէ 50 կամ 20 հեղինակներ կրցած են իրենց արտադրութեամբ ապրիլ։ Օրագրութեան անցնելով, կը նկատէ զայն միակ զօրութիւն, բարոյական թէ նիւթական, անտարակոյս Պ· Մօրլի կ՚իմանէ օրագրութիւն լսելով. այնպէս ինչպէս պէտք է լինիլ, անկողմնակալ, համայնատարած, ազդեցիկ և զօրեղ, նման անգլիական [illegible] մեծ թերթերուն։

Հարիւրամեակի սոյն հանդէսը որպիսի՛ խորհրդածութիւններ կը ներշնչէ մարդուս, մանաւանդ մեզ Հայոցս։ Եթէ խընդիրը պահ մը նկատուի ինքնին, պիտի տեսնուի թէ նախ և առաջ ամենակենսական իր մ՚է որ կ՚ապահովուի։ Մարդկային հանճարի արտադրութիւնը, որ կրնայ համարուիլ աշխատութեանց ամենէն ազնիւը և ամենէն փափուկը, պէտք է նախ և առաջ վարձատրուի։ Այս ճըշմարտութիւնը լիովին զգացած են եւրոպական քաղաքակիրթ ազգեր և ըստ այնմ միջոցներ ձեռք առած են։ Ահա՛ հոս կայ հասարակութիւն մը որոյ ուսեալ դասը մեզմէ անհամեմատ շատ է, որոյ գրողները կ՚աճին հետզհետէ, հետեւաբար արտադրութիւնները կը շատնան այնքան աւելի առատութեամբ։ Այդ աշխատութիւնները գնահատող դասը կարի բարձր է, զանոնք քաջալերողները բազմաթիւ. հեղինակի մը կը բաւէ օգտակար լինիլ խաղաղ ապրելու համար։ Երբ այսպիսի պարագայից մէջ երկիր մը կրկին կը տեսնէ նպաստամատոյց ընկերութիւն մը հաստատելու հարկին ու սփոփողականութիւնը, օգնական թիկունք մ՚ըլլալու գրագիտաց, ընկերութիւն մը որ գոյութիւն ունի հարիւր տարիներէ ի վեր, այն ատեն մինչդեռ տգիտութեան մէջ կը նինջենք, ո՛րքան ուրեմն մեզ համար սփոփողական և կենսական է այդպիսի ընկերութեան մը հաստատութիւնը։ Փոյ՛ չէ թէ դա լինի այն ատեն երբ ուրիշներ հարիւրամեակ կը տօնեն. կը բաւէ որ գոյութիւն ունենայ։ Երբ բաղդատեմք մեր վիճակը, պիտի տեսնուի թէ այնքան դժուարին չէ դա կարծուածին չափ։ Չը լինելով այնքան լուսաւորեալ ժողովուրդ մը, հետեւաբար եւ չունենալով այնքան բազմաթիւ ընթերցողներ, հեղինակաց և գրագիտաց թիւը շատ դոյզն է. այնպէս զի այսպիսի ընկերութեան մը օգուտը կրկին պիտի լինի, նախ զի օգնութեան պիտի հասնի կարօտելոց, երկրորդ զի անուղղակի իմն պիտի քաջալերէ մատենագրութեան ծաւալումն։ Ազգին վարչութենէն յուսալ ամէն ինչ, կարի պահանջկոտ լինել է. անհատական աշխատութիւնք աւելի արդիւնաբեր կը լինին։ Վերջերս կ՚իմանայինք թէ ընկերութիւն մը պիտի հաստատուէր գրական գործերու թիւն աճեցնելու նպատակաւ. միթէ աւելի օգտակար և կարեւոր չ՚պիտի՛ հանդիսանայ նա, նպաստամատոյց ընկերութեան մը փոքրանկարը լինելով, որով ապագային մէջ արդիւնաւոր լինելու փառքը պիտի վայելէ։ Տարակոյս չկայ թէ նախ ամէն ուսուցիչ և ապա ամէն հայ ուսումնասէր անհատ չ՚պիտի խնայեն իրենց լուման։

Այս առթիւ ներուի մեզ հարցնել ընթերցողին թէ տեղեկութիւն ունի՞ արդեօք թէ մեզմէ մի քանի ժամ հեռաւորութիւն ունեցող քաղաքի մը մէջ, կայ ընկերութիւն մը որ տէր է արդ գրեթէ ՏԱՍՆ ՀԱԶԱՐ ՈՍԿՒՈՅ դրամագլխոյ մը։ Այդ քաղաքն է Պրուսա, այդ ընկերութիւնն է Ուսումնասիրաց ընկերութիւնը։

Ահա ուրեմն ազգային անհատական ընկերութիւն մը, որ կրցած է ամենաչնչին գումարներով հաւաքել մեծ դրամագլուխ մը. չեմք ուզեր հարցնել թէ այդ ընկերութիւնը իր նպատակին կը ծառայէ՞ հաւատարմօրէն։ Այդ խնդիրը ձեռնհաս վարչութեան ուշադրութեան առարկայն է անտարակոյս։ Մեզ կը մնայ միայն հետեւցնել թէ մարդ կրնայ ի պահանջել հարկին հաստատել առանձին հանգանակութեամբ կանոնաւոր և օգտակար ընկերութեան մը հիմերը։ Աշխատինք ուրեմն, առանց թողլու ամեն բեռ Ազգին Ուսումնական Խորհրդին և Տավիտ Ուիլեըմսի օրինակը մեր աչաց առջեւ կենդանի ունենալով յառաջ ընթանանք։ Ապագայն պիտի լինի մեզ վարձահատոյց։

ՄԿՐՏԻՉ Կ· ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ· ՊԷՅԹԱԶԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Ա· Տարի
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Բարեփոխեալ ըստ ծրագրոյ և յանձնարարութեան Պատ· Ուսումն· Խորհրդոյ Ազգային Կեդր· Վարչութեան։
Ի ՊԷՏՍ
Դ· Դասու Ազգ· Նախակրթարանաց
282 ԳԻՆ 2 ԴԱՀԵԿԱՆ 13—30
Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄՆ
ԿԷԼԻՆՃԻՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Պատուաւոր ազգային մը որ ցարդ ձրիաբար դարմանած է բազմաթիւ անձեր, որք կէլինճիքի հիւանդութեամբ իրեն դիմած էին՝ և իր դեղերէն բոլորովին ապաքինած են, ամեն կողմէ արտայայտեալ փափաքանաց համաձայն՝ Ղալաթիա Բէնչէքենպիհ Բազար Ջինճիրլի Խանի վերի յարկը թիւ 11 սենեակն յատկացուցած է իրեն, ուր պիտի ընդունի և դարմանէ կէլինճիկէ բռնուող հիւանդները։

Աղքատները ձրիաբար պիտի դարմանուին։ 478 6—15

ՏԻԿԻՆ ԱՆԴՈՒԱՆԷԴ ԷԼՎԻՌԱ Վիէննայէ ուղղա՛ ի մայրաքաղաքս հասած է քիչ ժամանակի համար և մօտերս պիտի մեկնի։

Ալլէւս գաղտնիք չկայ՝ Այս ՔՆԱՇՐՋԻԿ կինը իր պատ· այցելուաց կը պարզէ անցեալն և ապագայն բոլոր գաղտնիքները՝ շատ յատակ պատասխաններ ու խորհուրդներ կուտայ ի մասին առեւտրական, ընտանեկան ու այլ գործոց, խորհուրդներ որք իրենց արդիւնքը կ՚ունենան ապագային մէջ։

ՏԻԿԻՆ ԱՆԴՈՒԱՆԷԴ ԷԼՎԻՌԱ երկու սեռէ այցելուներ կ՚ընդունի իր բնակարանին մէջ ի Բերա, Թիւնէլի կայարանին դէմ, Ջիւմպիւլ փողոց, թիւ 8 տունը, ամեն օր Եւր· ժամ 11էն մինչեւ 6։ «Խորհրդակցութիւնք կը կատարուին ամեն լեզուաւ։» 408 3—4

ՏՈՔԹՕՐ Կ· ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Մազըր-գիւղի մէջ հիւանդ ընդունելէ զատ, հիւանդներ կ՚ընդունի նաեւ երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը ժամ 7 էն 9, ըստ Թրքաց, Սամաթիա Մեծ Փողոց թիւ 339, նոր հաստատած այցելութեան Սենեակն։

Նոյնպէս երկուշաբթի օրերը, դարձեալ վերոյիշեալ ժամերուն, Սամաթիա Քրիստեան Դեղարանը կը գտնուի, իրեն դիմող աղքատ հիւանդները ձրիաբար դարմանելու։ 420

ԱԶԴ
ՔԻՒՆԱՐՏ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿ·
CUNARD

Trinidad շոգենաւը, նաւապետ King, մայրաքաղաքս հասաւ։

Aleppo շոգենաւը, նաւապետ Ferguson, Կլասկովէն աստ կ՚սպասուի յունիս 10ին։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ· ՃՕԼԻ ընդհ· գործակալ
Thomas C. Joly
Թիւ 1, Քիւչիւք Հավիլ փաշա խան,
196 Ղալաթիա

ԱԶԴ

Արտօլէն շոգենաւը, նաւապետ Բարքըր, Լիվըրփուլէն աստ կ՚սպասուի յունիս 13ին։
ԷՏ· ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Գործակալ Արտօլէն շոգ· ընկ·

ԻԼԱՆ
ՊԱԶԸՐ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մանասթըրտա պուլունան վէ պուլունմագըրլաճագ օլան Ասաքիրի Շահանէ վէ հայվանաթը իչիւն մաքալէնճէ մէվքիի մինազասատա պուլունան էրզագ վէ սայիրէնին ֆիյաթը մալիւմէլէրի իլէ մահալլի թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ կէլէճէկ հազիրանը բուտնինի օն ալթընճը կիւնիւ գարարը վիրիլէրէք իհալէսի իճրա կըլընաճաղընտան պուրաճա իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմըյէ ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 մայիս 1890 259
Նօ 10 3—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԶԸՐ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Հօրանտա պուլունան ասաքիրի Շահանէ հայվանաթը իչիւն մաքալէնճէ մէվքիի մինագասատա պուլունան էրզագ վէ սայիրէ ֆիյաթը մալիւմէլէրի իլէ մահալլի թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ կէլէճէք հազիրանըն իթթասընտա թալիպ օլանլարըն Թարիխը իլանտէն իթիպարէն պիր հաֆթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմըյէ ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 մայիս 1890 260
Նօ· 11 3—3

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000

«ՖԻՆԻՔՍ»

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, սակ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է, որոյ բաժնետերք Անգղիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 6

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԻԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆռանք	8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	»	5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » »	»	12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՌԱՆՔՖՕՌԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անմիրատիս խան. 11

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՅԺ

Պիտի գտնեն ծերք, երիտասարդք եւ տղայք՝ եթէ միշտ գործածեն Տոքթ. Րիճէսի Սնուցիչ Հիւթը

Այս պատրաստութենէն խահուէի գդալ մը, կէս գաւաթ ջրի մէջ լուծուելով, յառաջ կը բերէ ախորժահամ և սնուցիչ ըմպելի մը, որ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, զօրանալի կերպիւ կ'աճեցնէ մանուկներն և առողջ, զօրաւոր և հաճելի կ'ընէ զանոնք։

Մանկանց համար գործածութեան եղանակ՝

Րիճէսի Սնուցիչ Հիւթէն խահուէի գդալ մը, փոքր քանակութեամբ թարմ ջրի կամ կաթի մէջ լուծուելով, յառաջ կը բերէ [illegible] 9 [illegible] կամ կաթ, հոգ տանելով խառնելու մինչեւ որ եռայ. կարելի է զայն գործածել նաեւ ծծակի մէջ։

Այնքան [illegible] գտնուած է այն մայրերուն համար որք քիչ կաթ ունին կամ նաեւ չունին

Գնորդներէն կը խնդրուի լաւ որոշել թէ [illegible] թէ մօրը համար է։

Եթէ կ'ուզէք որ ձեր տղաքներն առողջ և քաջակազմ ըլլան, հարցուցէք Տր Րիճէսի Սնուցիչ Հիւթն որ կը գտնուի գործակալին քով, ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
Ղալաթիա, Վոյվոտա պահականոցին քով Թիւ 95 և 97 69

ՈՉ ԵՒՍ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՉ ԵՒՍ ԱՐԵԱՆ ՆՈՒԱԶՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻԱԼ-ՊՈՏԷՆԻ ԵՐԿԱԹ

89

Այս բաղադրութիւն մեծագոյն յաջողութեամբ կը յանձնարարուի Ֆրանսայի գլխաւոր բժիշկներէն, որք, յետ գործածութեան, նախամեծար համարած են զայն միւս երկաթախառն պատրաստութիւններէն։

Այս երկաթ, [illegible], մեծ դիւրութեամբ կ'առնուի կիներէն և մանուկներէն

Պնդութիւն չի տար, ստամոքսը չի գրգռեր, ակռայները չի սեւցներ։

Կեդրոնատեղի՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՐՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

211. Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 211

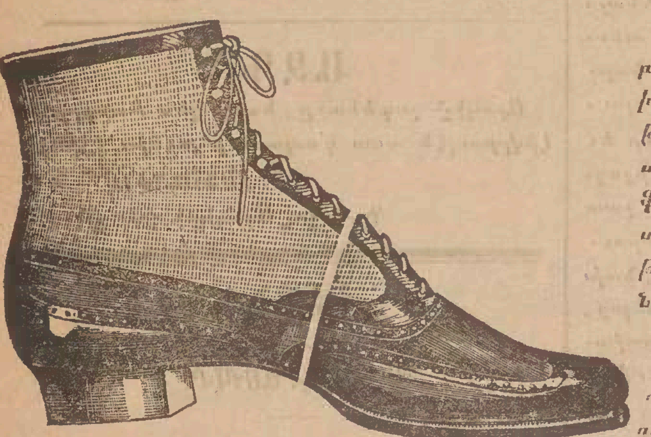

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՛ արանց և թէ կանանց յատուկ ամեն տեսակ գեղեցիկ կօշիկներ Ֆրանսական նիւթերով և Ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կօշիկները հետեւեալ վերջին գներով կը վաճառուին.

Պոթին կալօշ	ղրշ	95	Ղալատական կալօշ	ղրշ	45
Պոթին	»	67	Կանանց մուճակ	»	40
Մոյկ	»	150	Կանանց սկարբին	»	45
Սկարբին	»	52			

291

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԸՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելում մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգղիական, Գերմանական եւ Պելճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որ են՝ օժիտ համար ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, բամբակեղէնք, կիսաղբեւար, քալիքօ, չքօթէ, թաշկինակ, անդրենի պիտոյք, շալիկ, շապկընկեր, ստամանք, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդազգեստներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելում մի բրած է նաև ապպրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն հոխ է մինչեւ, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոյն ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրապրեն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամեն տեսակ զգեստներ բալթօներ խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ 01

Օ ԲՐՕԿՐԷ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ դրանց, պատուհաններու փեղկերու, կաղնիէ [illegible] տախտակամածներու, [illegible]ներու եւ այլ ատաղձագործական շինութեանց

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ

ՌՈՒԲԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԷՇԻՔԹԱՇ, ԱԶԻԶԻՅԷ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 21, 22, 23

Այս գործարանի մէջ կը պատրաստուին կակուղ ու կարծր չոր փայտերէ ամեն տեսակ շինութիւնք թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։ Նոյնպէս զօրանոցներու, հիւանդանոցներու, վարժարանաց և խանութներու ներքին ու արտաքին ատաղձոյ ամեն տեսակ զարդարանքներն, ինչպէս նաև մեքենայով կատարուելիք ամեն տեսակ ատաղձոյ գործեր։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք եւս կ'ընդունուին։

Այս գործարան կը պատրաստէ նաև սատափէ, պղնձէ և քանդակեալ զարդու կարասիներ, շարժուն [illegible], բարձրաւոր մեծ սանդուղներ և մեծ փողոցի դռներ։

Սոյն գործարանը դիմողք մեծապէս գոհ պիտի ըլլան, որովհետեւ յիշեալ գործարանը մեքենայներու շնորհիւ մեծ դիւրութիւններ ունի։

ԱՐԱԳ, ԱԺԱՆ, ԽՆԱՄՈՎ ԳՈՐԾ 319

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

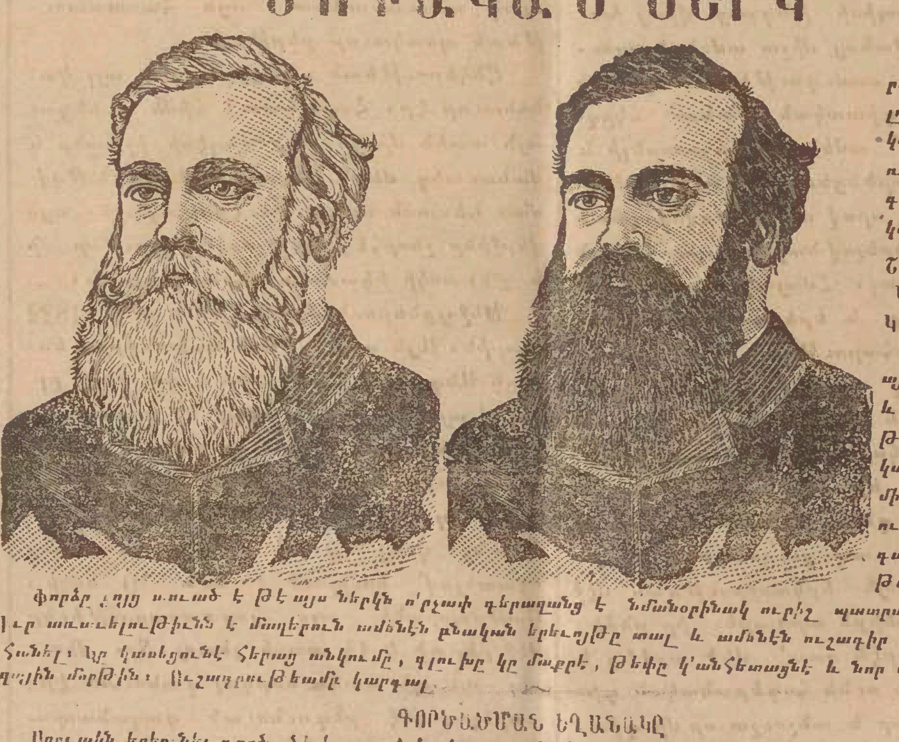

Նոր գիւտ մազերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի, ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ Բաղկացեալ միայն արմատներու և խոտերու հիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյն կամ թանձր սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն օ՛րչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ, իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամենէն բնական երեւոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի դերեւ հանել։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թեփը կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազերու մերթին։ Ուշադրութեամբ կարդալ.

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Առաւօտն երկրեակ գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սկաւառակի մը մէջ, յետոյ բարակ պլոնի սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած սպունգով մը թեթեւ կերպով մազերուն վրայ անցունել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չորնայ։ Բոլոր մազերը մէկ չըլլալով, ոմանք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ըլլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթն անգամ մը հեղուկէն գործածել։ Նոյն եղանակը գործածելու է մօրուքին և պեխերուն համար։ Պէտք չկայ գլուխը լուալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը։ Միայն դէմքն և ձեռները լուալ ի զգուշութիւն։ Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէն ետք, գլուխը լուալու է քիչ մը ալքօլով. ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթեւապէս թրջած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւն յառաջ կուգայ անմիջապէս.

ԿԵՂԾԻՔԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՔ, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 61

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՎԻԵՆՆԱ.

Հաստատեալ 1858 ին

1887 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր	Ֆր.	86,699,951.29.
Ամբողջութիւն ապահովեալ գումարոց	»	408,448,921.35.

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 շահ կ'ընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչեւ 41 ½ % շահ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ. Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 291.70 Ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և սա իրեն իրաւունք կուտայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք) Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ, ասկէ զատ պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % շահուց 320,30 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Մանկանց օժտին համար, ապահովագրելոց շահուց մասն եղած է վերջին երեք տարիներուն համար 37 %, 34.12 % և 41 ½ %։ Այսպէս ապահովագրեալ 1000 Ֆրանքին վրայ, 415 Ֆրանքի շահաբաժին ստացած են վերջին բաշխումէն.

Ջնջին մասնակի մը միջոցաւ, կարելի է երաշխաւորել նաեւ վճարուած գումարներն, եթէ մահ պատահի։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհ. Գործակատարն Պ. ԼԻՕՆԷԼ ՊՈՆՏԻ.
Գրասենեակք, Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայերի, երկրորդ յարկ

Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՏԼԷՐ 26

ՀԱԶԻ ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

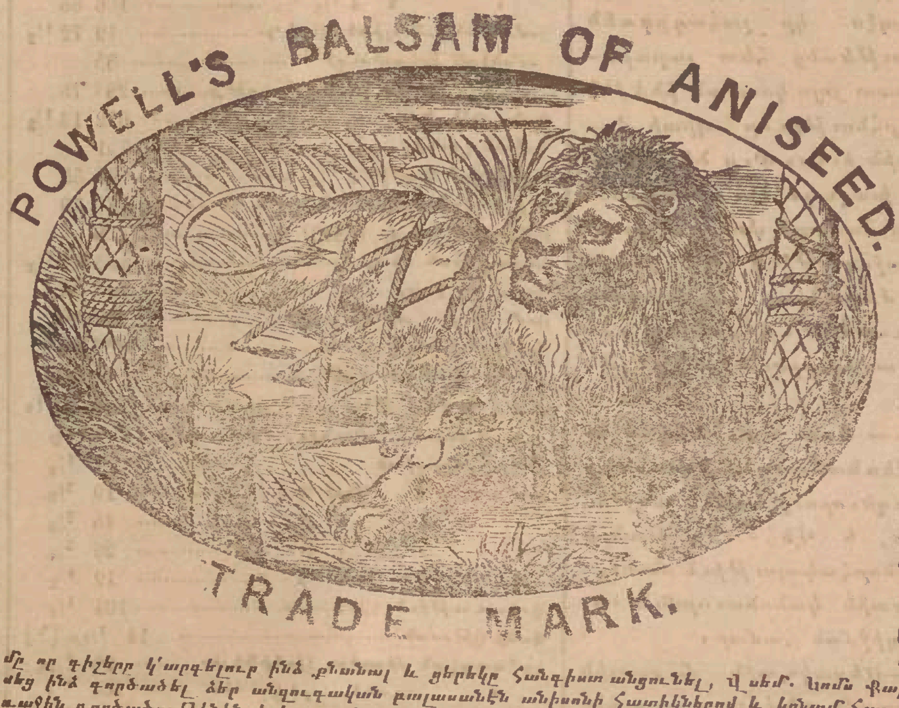
POWELL'S BALSAM OF ANISEED.
TRADE MARK.

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՉԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ դէմ իբր ապահով դարման այս դեղին վայելած համբաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս Պ Բօուէլ կ'ընդունայ անոնցմէ որք գործածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

«Անգլիոյ Թագուհւոյն ՆԷԳԼԻ Թնդանօթակրին վրայ, ի Ռուիք, ըՍկովտիա.

«Սիրելի պարոն, Շատ օրուան կը նեղուէի յամառ հազէ մը որ գիշերը կ'արգելուր ինձ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցունել, վ. սեմ. [illegible] ձնարամեց ինձ գործածել ձեր անզուգական բալասանէն [illegible] հատիկներով և կրնամ հաւաստել ձեզ թէ առաջին գործածութենէն իսկ զգալի բարւոքում կրեցի, առանց իսկ պէտք ունենալու գործերս դադրեցնելու, և առաջին փոքր սրուակը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն այլոց. (Ստր.) Վ. ԼԻՆՁԷԼ, Նէգլի Թնդանօթակրէն.»

Կը վաճառուի ամեն դեղատանց և արտօնեալ դեղերու վաճառականաց քով, շիշը 1 շիլին 1½ բէնսի, 2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՈՄԱՍ ԲՕՈՒԷԼԻ, 4, Ալպիոն Բալէյս, Պլաքֆրիէրս ռօտ, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով.
64
Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյից, 95 և 97

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ —Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ առնական ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ գժուարամարսութիւնը, ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառումը. կը կասեցնէ կենսական ոյժերու ո և է կորուստ որ յառաջ եկած է ո և է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ սոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ հրաշալի է. Մելամաղձութեան զգացումներն եւ ախտանիշք կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը.

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'առեղծէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆօսֆօրն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է Առնական կորովը կը կենդանացնէ [illegible] ամբողջ դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով հաճոյ եւ առոյգ առողջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Ախորժահամ է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն մ կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նուաղումը [illegible] եւ կորուսեան եւ բարօրութեան զգացմամբ մը որ [illegible] թիւնն հիւանդը [illegible] էր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լինի հանդարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'սկսի լեցուիլ, շրթունքը կը գունաւորին, աչերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'առնու, մազերը ոյժ կ'առնան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է [illegible] ման շիշերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն ուր բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England [illegible] փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բազմաթիւ վտանգաւոր և վնասակար կեղծեր.

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով,
65
Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյից, 95 եւ 97.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Բօրտօյէ մեկնող կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովօրոսիսք երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մինկրէլ որ յունիս 11ին Մարսիլիայէն և յունիս 18ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլի որ պիտի մեկնի յունիս 10ին։

Բարիզ Լոնտոն Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 300 Ֆրանք
Բ. » 220 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղիէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ՐԸԳՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ
Մահմանէ փողոց, Թիւ 14

371

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Ամսոյն	Ժմ. Ը. Ե.	Երթալիք տեղը	շոգենաւ
Բշ.	28 9	2 եր.	Օտեսա	Բօզդօֆ
Գշ.	29 10	5 եր.	Աղեքսանդրիա	Քօռնիլօֆ
Դշ.	30 11	10 Առ.	Անատոլու	Աղօֆ
Դշ.	30 11	10 Առ.	Սեվաստափոլ	Օլէգ
Եշ	31 12	2 եր.	Օտեսա	Չիխաչօֆ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրէճ Գաբու։ 136

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ